

האגודה לזכויות האזרח בישראל
ע"י ב"כ עוה"ד לימור יהודה ואח'
מהאגודה לזכויות האזרחי בישראל
טל': 6521218 פקס': 6521219

העותרת

נ ג ד

מפקד כוחות צה"ל באיזור יהודה ושומרון
על ידי פרקליטות המדינה,
משרד המשפטים, ירושלים
טל' 02-6466450/590 פקס' 02-6467011

המשיב

תגובה מטעם המשיב

בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 13.12.06, מתכבד המשיב להגיש תגובתו לעתירה, כדלקמן.

מבוא

1. עניינה של העתירה בבקשת העותרת ליתן צו על תנאי המורה למשיב לבוא וליתן טעם, כדלקמן:

"א.מדוע לא תבוטלנה ההוראות על-פיהן נאסרת תנועתם של תושבי שכם, כולם או חלקם, הנמנים על קבוצות אוכלוסיות שונות ואשר על-פיהן מוגבלים הם לתחומי העיר בלבד.
ב. מדוע לא תבוטל ההכרזה בדבר סגירת שטח (כתר) (אזור A), שנחתמה על-ידי מפקד כוחות צה"ל באיו"ש ביום 3.12.01."

2. עמדת המשיב הינה כי דין העתירה להדחות, מן הטעמים שיפורטו להלן.

בפתח הדברים נציין, כי להטלת המגבלה נשוא העתירה תרומה ביטחונית ממשית בשיבוש ומניעת יציאת מפגעים משטח העיר שכם; הטלת מגבלה על יציאה ממרחב העיר שכם על גברים בקבוצת גיל מסויימת המהווה "פרופיל סיכון", וזאת על-יסוד חוות דעת מקצועית בדבר מעורבותם של בני קבוצה זו בפיגועי טרור, מקשה בצורה משמעותית על גיוס

מתאבדים ומקטין את הסיכויים של גיוס שכזה; הטלת המגבלה מאלצת את ארגוני הטרור לתור ולהשתמש בדרכים עוקפות, באמצעותן יוכלו לצאת ממרחב הכתר ללא מעבר במחסומים, דבר שמקשה על הוצאת פיגועים אל הפועל; לבסוף, הקשיים והדילמות שמוצבים בפני גורמי הטרור בעת שמוטלת המגבלה על קבוצת הגיל המהווה "פרופיל סיכון", מעניקים לכוחות ביטחון מרחב פעולה וזמן גדולים יותר במטרה לסכל פיגועים.

המסקנה מדברים אלו הינה, כי התרומה המופקת מהטלת מגבלות על התנועה הינה תרומה ממשית וחיונית לביטחון אזרחי מדינת ישראל ותושביה, ובזכות אמצעי זה נצלו עד היום חייהם של עשרות ואולי אף מאות ישראלים חפים מפשע.

3. יצוין, כי לאחר בחינה מחודשת אשר החלה עוד בטרם הגשת העתירה, ונוכח שינוי בנסיבות הבטחוניות שחל בתקופה האחרונה (בין היתר, עקב הישגים מבצעיים בסיכול פיגועים מגזרת שכס), הוחלט בפיקוד מרכז לשנות לעת הזו את המדיניות בכל הנוגע להטלת המגבלה - לפיה נמנעת יציאתן של קבוצות אוכלוסיה בגילים מסויימים ממרחב העיר שכס. בהתאם למדיניות החדשה, תוטל המגבלה אך ורק על בסיס התרעה קונקרטי - לפיה יש מידע על מפגע אשר עומד לצאת ממרחב העיר שכס, ואין דרך אחרת למנוע את תפיסתו. מגבלה כאמור תוטל לתקופה מוגבלת ועל בסיס התרעה קונקרטי, והיא תוסר בהתאם להתפתחות ההתרעה הקונקרטי.

עוד נציין, כי בעקבות הגשת העתירה, ובין השאר בהתאם להחלטת בית-משפט נכבד זה מיום 13.12.06, נערכה עבודת מטה והמלצותיה הובאו בפני מפקד פיקוד מרכז, אשר אימצן ביום 31.12.06. להלן עיקרי ההחלטות שנתקבלו:

א. הסמכות להורות על הטלת מגבלה על יציאתה של קבוצת גיל מסוימת ממרחב העיר שכס, תהיה בסמכותו של מפקד אוגדת איו"ש, אשר יוכל להטילה לפרק זמן שלא יעלה על 72 שעות. ככל שיהיה צורך בהטלת המגבלה מעבר ל-72 שעות, יובא העניין להחלטתו של מפקד הפיקוד בשיתוף יועמ"ש איו"ש.

ב. הטלת מגבלה, כאמור, תגובה בצו כתוב מאת בעל הסמכות מכוח סעיף 88 לצו בדבר הוראות בטחון. ככל שניתן, יוצא הצו עובר להטלת המגבלה, אך במקרים בהם הדבר לא ניתן - אם מטעמי בטחון אם מטעמים אופרטיביים - יוצא צו כתוב בסמוך ככל הניתן למועד הטלת המגבלה.

4. בנוסף, בפיקוד מרכז הוחלט לאחרונה להשקיע בתקופה הקרובה משאבים נרחבים (כ-5 מיליון ₪) לשיפור תשתית המחסומים סביב העיר שכס, ובייחוד מחסום חווארה, הנמצא בדרך המעבר המרכזית אל ומתוך העיר שכס.

5. המשיב סבור, כי בנסיבות אלה, דינה של העתירה להדחות. להלן נביא את התייחסותנו המפורטת לעתירה זו. תחילה נפרט את הרקע הביטחוני שהוביל להטלת הכתר סביב מרחבים מסוימים באזור, ובכלל זה מרחב העיר שכס, ולאחר מכן נפרט את הבסיס המשפטי הרלוונטי לענייננו. על בסיס כל האמור, נבחר מדוע דין העתירה להידחות.

רקע - כללי

6. ביום 29.9.00 פרץ עימות מזוין בין ישראל לפלסטינים. מלחמה זו מתנהלת ברחובותיה של ישראל ובשטחי יהודה, שומרון וחבל עזה. מאז החל העימות המזוין, שנכפה על ישראל, בוצעו נגד ישראל אלפי פעולות טרור. במהלכן נהרגו למעלה מאלף אזרחים ישראלים, ואלפי אזרחים ישראלים נפצעו.

7. מתקפת הטרור נגד ישראל הביאה לאבידות קשות בנפש, ולפגיעה בשלמות גופם של אזרחים רבים. היא גרמה לפגיעה קשה בתחושת הביטחון של אזרחי המדינה, ולפגיעה קשה באורחות החיים.

8. דברים אלה באו לידי ביטוי אף בפסיקתו של בית המשפט הנכבד. ראו לדוגמא את הפסקה הראשונה של פסק הדין, שעסק בסמכות מדינת ישראל להקים את גדר הביטחון באיו"ש, כדלקמן:

"הטרור והתגובה לו

בספטמבר 2000 פרצה האינתיפאדה השנייה. מתקפת טרור עזה נחתה על ישראל ועל הישראלים שבאזור יהודה והשומרון ובחבל עזה (להלן - האזור). מרבית פיגועי הטרור הופנו כלפי אזרחים. הם פגעו בגברים ובנשים, בזקנים ובטף. משפחות שלמות איבדו את יקיריהן. הפיגועים נועדו לפגוע בחיי אדם. הם כיוונו לזרוע פחד ובהלה. הם ביקשו לשבש את אורח החיים של אזרחי ישראל. הטרור הפך להיות איום אסטרטגי. פיגועי הטרור מבוצעים בתוככי ישראל ובאזור. הם מתרחשים בכל אתר ואתר, ובכלל זה בתחבורה הציבורית, במרכזי קניות ובשווקים, בבתי קפה ובתוככי בתים וישובים. היעד העיקרי של הפיגועים הוא מרכזי הערים בישראל. כן מכוונים הפיגועים כלפי הישובים הישראלים באזור, וכלפי צירי התנועה. ארגוני הטרור עושים שימוש במגוון אמצעים. בהם פיגועי התאבדות ("פצצות אדם מונחות"), מכוניות תופת, הנחת מטעני חבלה, השלכת בקבוקי תבערה ורימונים, פיגועי ירי, ירי פצצות מרגמה וירי רקטות. מספר נסיונות לפיגועים ביעדים אסטרטגיים ("מגה פיגוע") נכשלו. כך, למשל, סוכלה כוונה למוטט את אחד ממגדלי עזריאלי בתל-אביב באמצעות מכונית תופת בחניון (אפריל 2002). נסיון אחר שנכשל היה לפוצץ משאית בחוות מיכלי הגז

בפי גלילות (מאי 2003). מאז תחילת פעולות הטרור הללו ועד לאמצע יולי 2005 בוצעו בתחומי מדינת ישראל קרוב לאלף פיגועים. בתחומי יהודה והשומרון בוצעו כ-9,000 פיגועים. אלפי פיגועים בוצעו בחבל עזה. למעלה מאלף ישראלים קיפחו את חייהם. כמאתיים מהם באזור יהודה והשומרון. כשבעת אלפים ישראלים נפצעו. כשמונה מאות מהם באזור יהודה והשומרון. רבים מהפצועים הפכו לנכים קשים. גם בצד הפלסטיני גרם העימות המזויין להרוגים ופצועים רבים. השכול והכאב שוטפים אותנו.

בג"ץ 7957/04 מראעבה נ' ראש ממשלת ישראל, תק-על 2005(3), 3333 (להלן – עניין אלפי מנשה).

9. מאפיין בולט של העימות המזויין הוא היותו מלחמת טרור, ללא קווי חזית. העורף הוא החזית והקורבנות הם ברובם המכריע אזרחים. אין מדובר במלחמה "רגילה", שבה שני צבאות מתנגשים זה בזה. מול ישראל עומדים שורה של ארגוני טרור, שחלקם נתמכים על ידי מדינות אויב. ארגוני טרור אלה מכוונים את הפיגועים אל עבר אזרחי המדינה, אל רחובותיה של המדינה, בתי קפה, אוטובוסים, אולמות שמחה ובתי האזרחים. לאחרונה, לובשת מתקפת הטרור אופי חדש של ירי חסר הבחנה של טילים אל עבר היישובים הסמוכים לרצועת עזה, נסיונות לבצע ירי דומה באיר"ש.

10. מתן מענה למתקפת הטרור חייב את ישראל להיערכות מיוחדת. לחימה נגד טרור אינה דומה למלחמה נגד צבא סדיר. הטרוריסטים פועלים, במתכוון, מתוך אוכלוסייה אזרחית. אין הם מזדהים כלוחמים, ולכן איתורם מחייב לחימה בתוך אזורים המיושבים בצפיפות. יעדי הטרור, בעיקרם, הם יעדים אזרחיים. לטרוריסטים אין כל עניין בכיבוד המשפט הבין לאומי ההומניטארי, והם מבצעים פעולות טרור, שהן במודע, ובמתכוון, פשעי מלחמה.

11. מאפיין נוסף בעימות המזויין, הוא זהות האויב ומיקומו. רובן המוחלט של פעולות הטרור מקורן בשטחים המצויים תחת אחריות של הרשות הפלסטינית.

כך תיאר זאת כבוד המשנה לנשיא (בדימוס) מ' חשין:

8. להגנה על תושבי המדינה נלחמת ישראל בטרור מלחמת חורמה. אלא שמלחמה זו אינה פשוטה כל-עיקר. גם אין היא דומה למלחמות של-עבר, אותן מלחמות שעיצבו את נורמות המלחמה המקובלות במשפט הבין-לאומי. מלחמת הטרור הפלסטינית אינה נעשית בידי צבא מאורגן של לובשי מדים, אף אין היא נערכת בשדה הקרב. זוהי מלחמת טרוריסטים שאינם נושאים תג המבחין אותם מיתר התושבים, והמכוונים את התקפותיהם נגד אזרחים העוסקים בשיגרת יומם. הטרוריסטים נטמעים ומשתלבים באוכלוסייה האזרחית

הפלסטינית עד-כי אין ניתן לדעת מיהו תושב פלסטיני תמים, מיהו פעיל טרור ומיהו תושב פלסטיני העלול לסייע לטרור. השתלבות זו של אירגוני הטרור באוכלוסיה האזרחית אינה מקרית. הטרוריסטים מסתתרים בתוכה של האוכלוסייה האזרחית, ולעיתים עושים הם שימוש באוכלוסיה התמימה כ"מגן אנושי" מפני פעולות צה"ל. יתר-על-כן: פעילי הטרור זוכים לתמיכה ולסיוע של חלקים באוכלוסייה האזרחית. אכן, לא זו בלבד שתושבי האזור אינם עושים להפסקת הטרור, אלא שרבים מהם אף תומכים בו ומסייעים לו. חלק גדול מן הטרוריסטים זוכה לעידוד ולסיוע של הסביבה הקרובה ומידי בני משפחה. רבים רואים בביצוע פעולות-טרור ובסיוע לטרור אמצעי להבטחת עתידה הכלכלי של המשפחה. אחרים עושים כמאומים ומסייעים לארגוני הטרור מחשש כי אם לא יסייעו יבולע להם או לבני-משפחתם. אף הרשות הפלסטינית עצמה אינה עושה די למיגור הטרור, ובמקרים אחדים נמצא כי הרשות פלסטינית או גורמים השייכים למנגנוניה סייעו לפעולות טרור או נטלו בהן חלק ישיר. תמיכה זו היא, בין השאר, פועל יוצא של הסתה כבדה וקשה הקוראת לביצוע מעשי אלימות נגד ישראל ותושביה. הסתה זו נמשכת שנים ארוכות וברי כי מחלחלת היא לכל שדרות החברה הפלסטינית." (ההדגשה הוספה).

בג"ץ 7052/03 **עדאלה נ' ראש הממשלה ואח'**, תק-על 2006(2) 1754 (2006) – להלן - עניין **עדאלה**.

12. בעימות המזוין נפגעו גם אלפי פלסטינים. המספר הרב של הנפגעים בצד הפלסטיני הוא תוצאה של אופי העימות, שכפה הטרור. כאמור, ארגוני הטרור פועלים, במתכוון, מתוך אזורים מיושבים. הדבר מחייב פעולה של צה"ל בתוך אותם אזורים מיושבים. פעילות צה"ל מביאה לפגיעה במחבלים, אך, למרבה הצער, גם בתושבים שאינם מעורבים בפעילות טרור.

13. מאפייניה הייחודיים של המלחמה חייבו התייחסות צבאית ומדינית שונה מזו שהורגלנו לה בשאר מלחמות ישראל. להתייחסות מיוחדת זו קיימות אף השלכות משפטיות. בשנים האחרונות נדרש בית המשפט לסוגיות ייחודיות שהן תוצאה של הנסיבות המיוחדות של המלחמה.

כך, למשל, בית משפט נכבד זה נדרש לאחרונה לסוגיית השימוש בסיכול הממוקד כחלק ממאמצי מדינת ישראל להלחם בטרור שנכפה עליה, ר' בג"ץ 769/02 **הועד הציבורי נגד עינויים נ' מדינת ישראל (לא פורסם)** (להלן – **פרשת הסיכולים הממוקדים**).

עוד ר' מקרים נוספים בהם נדרש בית המשפט הנכבד לסוגיות ייחודיות הנוגעות למאמציה של מדינת ישראל להלחם בטרור, כדלקמן:

בג"ץ 3239/02 **מרעב נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון**, פ"ד נו(2) 349.

- בג"ץ 3278/02 המוקד להגנת הפרט נ' מפקד כוחות צה"ל, פ"ד נז(1) 385.
- בג"ץ 7015/02 עג'ורי נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית, פ"ד נו(6) 352.
- בג"ץ 2056/04 מועצת הכפר בית סוריק נ' ממשלת ישראל, פ"ד נח(5) 807.
- בג"ץ 4764/04 רופאים לזכויות אדם נ' מפקד כוחות צה"ל בעזה, פ"ד נח(5) 685.
- עניין אלפי מנשה, לעיל.
- עניין עדאלה, לעיל.

14. בעקבות פרוץ אירועים אלימים אלה, נוקט המפקד הצבאי באזור, מכוח סמכויותיו המעוגנות בהוראות המשפט הבינלאומי המנהגי ובתחיקת הביטחון החלה באזור, באמצעי ביטחון שונים ומגוונים, המשתנים מעת לעת לפי צורכי הביטחון והנסיבות, וזאת במטרה להתמודד עם פעולות האיבה המבוצעות ע"י ארגוני הטרור באזור יהודה ושומרון, המכוונות נגד מטרות ישראליות, הן בתוך האזור והן בעורף מדינת ישראל.

15. במסגרת המאבק בטרור נאלץ המפקד הצבאי לעשות שימוש בהטלת מגבלות שונות על האוכלוסייה האזרחית שבתוכה ובתמיכתה פועלים ארגוני הטרור והמחבלים. אחת המגבלות שבה עושה המפקד הצבאי שימוש היא הטלת מגבלה על חופש התנועה. אחד האמצעים הבטחוניים בהם נקט המפקד הצבאי לשם התמודדותה של מדינת ישראל בטרור, הינו כיתור של תאי שטח מסוימים בתוך האזור. במסגרת זו מותנית התנועה אל ומתוך השטח המכותר בבידוק בטחוני. לעניין זה יודגש כבר עתה, כי המונח "כתר", ככלל, אין משמעו, איסור גורף על יציאה וכניסה משטח מסוים, אלא מדובר בהתניית התנועה אל ומחוץ לאזור בבידוק בטחוני. דהיינו, כתר על העיר שכם, משמעה, הצבת מחסומים וחסימות המונעים מעבר חופשי אל ומחוץ לעיר שכם, אך מאפשרת את המעבר אל ומחוץ לעיר בכפוף לבדיקה בטחונית, ומאפשרת ככלל תנועה חופשית בתוך האזור המכותר. יובהר כי במסגרת החלטה אם להטיל על אזור מסויים כתר, נלקחים בחשבון גם שיקולים הומניטאריים באופן שבמרחב המכותר מצויים כלל השירותים הנדרשים לאוכלוסייה.

עוד יובהר, כי העיר הפלסטינית היחידה המצויה תחת כתר גם בימים אלה הינה העיר שכם, מושא העתירה דנן, וזאת לא בכדי, כפי שיפורט להלן.

16. לשם עיגון הגבלות התנועה כאמור, חתם מפקד כוחות צה"ל באיו"ש, בין היתר מכוח סמכויותיו המעוגנות בתחיקת הביטחון, על הכרזה בדבר סגירת שטח (כתר) (אזור A), י"ח כסלו התשס"ב (3.12.2001), קמצי"מ 196, עמ' 3075 (להלן – "ההכרזה"), שעודנה בתוקף גם היום (צילום ההכרזה צורף כנספח 1/ע לעתירה).

17. העותרת במסגרת העתירה דנן, מבקשת כי בית המשפט הנכבד יורה למשיב להימנע באופן מוחלט מהטלת מגבלות תנועה לקבוצות גיל מסוימות, וכן לבטל את ההכרזה בדבר סגירת שטח (כתר) (אזור A) מיום 3.12.01.

18. מכאן נבקש לעמוד על הרקע הבטחוני להטלת כתר באופן כללי, ועל הרקע העובדתי הספציפי בנוגע לעיר שכס, כדלקמן:

הטלת כתר – כללי

19. הטעמים להטלת כתר, ולניתוק תאי שטח מסוימים זה מזה, הינם טעמים ביטחוניים מובהקים. צעדים אלה נועדו להקשות על מחבלים וגורמים עוינים שונים את האפשרות לצאת מתוך השטח המכותר באופן חופשי ובלתי מפוקח, בדרכם לביצוע פיגועים, וכן נועדו הם להקשות עליהם, לאחר ביצוע פיגוע, להימלט לתוך שטח מסוים (בעיקר שטח A ו-B). כמו כן, הכתרים מקשים על תכנון פיגועים, על העברת הוראות לביצוע פיגועים, על העברת אמצעי לחימה ממקום למקום, וכדומה. מטעמים אלה, החיוניים לביטחון האזור, ננקט אמצעי זה.

20. כאמור, משמעות הכתר היא שתא שטח מסוים מופרד מסביבתו כך שנמנעת תנועה חופשית ובלתי מפוקחת ממנו ואליו, בעוד שהכתר אינו מונע תנועה חופשית בתוך תא השטח עצמו. לפיכך, ככלל, במסגרת הכיתור, נחסמות דרכי הגישה לאזור המכותר. חסימות אלה מבוצעות באחת משתי שיטות: או על ידי חסימה פיזית (כגון באמצעות הצבת קוביות בטון, הנחת ערימות עפר, חפירת מחפורות, וכדומה), או על ידי הצבת מחסום המאויש בחיילים על דרכים המובילות מתא השטח המופרד אל שאר מרחב איו"ש.

21. כדי שלא לגרום לניתוק פיסי מוחלט של תא שטח מסוים מסביבתו, דבר העלול לפגוע פגיעה קשה בצרכים הומניטריים חיוניים של התושבים, המפקד הצבאי מקפיד כי שום תא שטח מכותר לא ינותק כליל מסביבתו באמצעות חסימות פיזיות בלבד. לפיכך, המדיניות הינה, כי לכל תא שטח מכותר יישאר כביש גישה אחד לפחות, אשר לא ייחסם באמצעות חסימה פיזית. לרוב על אותו כביש גישה, יימצא מחסום מאויש בחיילים בכל שעות היממה, שיפקחו על הגישה לאזור המכותר. יודגש שוב, כי ככלל עצם הטלת הכתר על תא שטח מסוים אינה מחייבת את התושבים המתגוררים בתוך תא השטח להצטייד בהיתר מיוחד לשם יציאה מהשטח (היתר תנועה בכתר), אלא שהדבר כפוף להערכת מצב ביטחונית של המפקד הצבאי.

ראוי לציין כבר עתה, כי המדיניות שפורטה לעיל ביחס להטלת כתר על תאי שטח מסוימים באזור הוצגה לא אחת בפני בית משפט נכבד זה, ונקבע כי מדיניות זו של המפקד הצבאי הינה מדיניות חוקית, ראויה וסבירה בנסיבות הענין, ואין כל מקום להתערב בה. ראו למשל: בג"ץ 9242/00 עמותת רופאים לזכויות אדם נ' שר הביטחון תק-על 1755 (1), 2001; (להלן – פרשת רופאים לזכויות אדם); בג"ץ 2847/03 עלאונה נ' מפקד כוחות צה"ל ביהודה ושומרון, תק-על 2003(2), 3829 (להלן – פרשת עלאונה).

22. על רקע הסקירה הכללית דלעיל, נעבור לרקע הבטחוני הספציפי בעניינה של העיר שכם, מושא העתירה.

הטלת כתר על העיר שכם

23. הכתר שהוטל בשנים האחרונות על הערים הפלסטיניות באזור הוסר בהדרגה מעל רובן, והיום, העיר היחידה שנותרה תחת כתר קבוע הינה העיר שכם, וזאת לא בכדי, כפי שנפרט.

24. החל מפרוץ האירועים האלימים באזור, ולמעשה עד לימים אלה ממש, מהווה העיר שכם המוקד המרכזי והעיקרי לפעילות ארגוני הטרור באיו"ש, ולאורך שנות העימות המזוין יצאו ממנה מספר רב ביותר של פיגועים, הן בתוך האזור, והן פיגועים רצחניים רבים בלב מדינת ישראל. עיר זו מכונה, ולא בכדי, "בירת הטרור" של אזור יהודה והשומרון.

25. במרחב העיר פועלים כל ארגוני הטרור הפלסטינים, ובמרכזם: החמא"ס, הגיהאד האסלאמי, החזית העממית והתנזים. חרף השינויים הרבים שחלו עם השנים ב"מפת הטרור" באיו"ש בכלל, ובמרחב העיר שכם בפרט, ממשיכות תשתיות הטרור במרחב העיר שכם בניסיונות בלתי פוסקים להוצאת פיגועי תופת וחבלה, ובייחוד פיגועי התאבדות בתוככי מדינת ישראל.

26. מהנתונים המצויים בידינו עולה, כי רק במהלך שנת 2004 ניסו תשתיות הטרור בעיר שכם לבצע מעל ל-120 פיגועים במתווים שונים, אשר היוו כ-60% מכלל הניסיונות של ארגוני הטרור באיו"ש להוציא אל הפועל פיגועים מתוך האזור. כך למשל, בשנת 2004 נתפסו בגזרה זו לא פחות מ-18 חגורות נפץ ו-11 חגורות נפץ נוספות שיצאו מגזרה זו נתפסו בגזרות שכנות. דהיינו, בסה"כ כוחות צה"ל איתרו בשנת 2004 בלבד 29 חגורות נפץ שיוצרו בעיר שכם! קרי, תפיסת חגורת נפץ שנועדה להגיע ולהתפוצץ בתוך שיטחה של מדינת ישראל, בתדירות של אחת לשבועיים, בממוצע. יודגש, כי נתון זה מתייחס לחגורות הנפץ שנתפסו, כאשר ברור שמספרם של חגורות הנפץ שיוצרו בשכם ולא נתפסו הינו גבוה בהרבה. יתרה מזו, בין החודשים מרץ-מאי 06 נעצרו 45 מבוקשים מהעיר שכם במחסומי הכתר ו-108 מבוקשים נוספים נעצרו בבתיהם במרחב הכתר, מתוכם 30 מתאבדים פוטנציאליים (דהיינו, נעצרו בממוצע בחודשים האחרונים כ-50 מבוקשים בחודש מהעיר שכם!!). בנוסף, בחודשים מאי-יולי 06 סיכלו כוחות צה"ל לא פחות מ-14 פיגועי התאבדות, שמקורם בעיר שכם, ושכוונו לעורף מדינת ישראל. יתר על כן, רק בחודש מרץ 06, נרצחו בגזרת שומרון 5 אזרחים ישראלים כתוצאה מפיגועי חבלה שיצאו ממרחב העיר שכם.

27. יתר על כן, המודיעין הרב שהצטבר בידי כוחות הביטחון מצביע, כי מרחב העיר שכס הפך בשנים האחרונות למקום מקלט למבוקשים בכירים מערים פלסטיניות שכנות, שמוצאים בשכס סביבת טרור תומכת ונוחה, וכן מקום מסתור ומקלט מפני כוחות הביטחון.

28. קצרה היריעה מלפרט אודות ההיסטוריה והסיבות שהובילו לכך שהעיר שכס הפכה להיות "בירת הטרור" של איו"ש, אולם ניתן למנות, בתמצית, את הסיבות המרכזיות שהובילו לכך, כדלקמן: ראשית, קיומה של תשתית אנושית-חברתית ש"מספקת" מפגעים באחוזים גבוהים מאוד; שנית, הימצאות תשתיות טרור בעלות ידע, מומחיות וניסיון בפעילות חבלנית; שלישית, מיקום גיאוגרפי מרכזי (שכן, העיר שכס מצויה בלב איו"ש) וכן תכנית פנימית סבוכה וצפופה (בעיר שכס מצויים ארבעה מחנות פליטים צפופים ביותר) שמקלה על הסתתרות ובניית תאי טרור; רביעית, הימצאות מקורות מימון רבים לפעילות חבלנית עוינת.

29. כחלק מהמאבק המבצעי הבלתי פוסק של כוחות הביטחון בטרור, מתבצע פיקוח הדוק על התנועה מן העיר שכס ואליה, ולפיכך, כותרה העיר שכס, לרבות סביבתה הקרובה הכוללת מספר כפרים. במסגרת זו נחסמו מספר דרכי גישה המובילות לאזור שכס בחסימות פיסיות, ואילו על חמישה כבישים מרכזיים הוצבו מחסומים מאוישים, שמאפשרים מעבר, הן רגלי והן רכוב, מהאזור המכותר והחוצה ולהיפך, בכפוף לבידוק ביטחוני המבוצע ע"י חיילי צה"ל.

... מצורף ומסומן מש/1 - עזר ובו סימון של המרחב המכותר הכולל את העיר שכס ו-12 כפרים סמוכים, וכן פירוט המחסומים הקיימים, דרכם ניתן להיכנס ולצאת ממרחב העיר שכס, כדלקמן:

ח-7: מחסום בית פוריק

ח-6: מחסום עווארתה

ח-5: מחסום חווארה

42: מחסום בית איבא

408: מחסום עצירה אשמאליה

מתג 3: מחסום עין בידאן

30. כפי שפורט בסקירה הכללית, הטלת הכתר סביב העיר שכס וסביבתה מאפשרת לכוחות הביטחון לבצע מעקב ופיקוח אחר היוצאים ממרחב הכתר ליתר חלקי איו"ש, ומאפשרת לכוחות הביטחון להתמודד ביתר יעילות עם תכנון פיגועי טרור והוצאתם לפועל.

31. הרציונאל הביטחוני המרכזי בהטלת הכתר סביב שכס הינו יצירת שליטה אחר היוצאים מהעיר והנכנסים אליה על בסיס מחסומים קבועים המאפשרים במידה מסוימת פיקוח ובקרה על התנועה מן העיר ואליה, שמשנתנה על בסיס הערכות מצב ביטחוניות עתיות.

בנוסף, הכתר מונע זליגה של מפגעים ואמלי"ח ממרחב העיר החוצה, מקל על כוחות הביטחון בסיכול ניסיונות לפיגועים ומעצר מבוקשים במרחב העיר ומקשה בצורה ניכרת על ארגוני הטרור ביכולתם להוציא פיגועים אל הפועל.

32. נדבך מרכזי בתפיסת הכתר בכלל, ובמיוחד הכתר סביב העיר שכם, הינו המחסומים הקבועים המוצבים על הדרכים המובילות למרחב הכתר. מחסומים אלה הם שמאפשרים לבצע את הפיקוח הביטחוני הנדרש, שעומד בבסיס הצורך הביטחוני בהטלת הכתר, ובעזרתם סוכלו בשנים האחרונות עשרות ואף מאות פיגועי חבלה שכוונו נגד מטרות ישראליות. כך, למשל, במהלך שנת 2004 נעצרו במחסומים אלה כ-300 מבוקשים, שחלק לא קטן מהם היו מתאבדים פוטנציאליים, בכירים בארגוני טרור, סייענים למיניהם, ועוד. במהלך שנת 2005 נתפסו כ-200 מבוקשים במחסומים, ובמהלך 2006 מספר דומה. כמו כן, נתפסו במחסומים אלה אמצעי לחימה רבים, לרבות: חגורות נפץ מוכנות להפעלה, מטעני חבלה, כלי נשק, ועוד.

33. כפי שפורט בסקירה הכללית לעיל, נדבך חיוני נוסף בתפיסת הכתר סביב תא שטח מסוים, ובכלל זה העיר שכם, הינו התניית התנועה של התושבים המתגוררים בתא השטח בבידוק בטחוני. בהתאם לכך, בתקופות בהן הנסיבות הביטחוניות באזור הינן קשות ביותר ניתן להדק את הכתר סביב העיר ולפי הצורך למנוע לזמן מוגבל יציאתם של תושבים מהעיר שכם. כך למשל, בתקופת מבצע "חומת מגן", בחודש אפריל 2002, הודק הכתר סביב העיר שכם, והוגבלה יציאתם של מרבית התושבים המתגוררים במרחב העיר שכם.

34. מעת לעת, ובהתאם להערכות מצב ביטחוניות משתנות, שלקחו בחשבון את הנסיבות הביטחוניות באזור מחד, וצרכי האוכלוסייה המקומית מאידך, הוגבלה תנועתם של קבוצות גילאים משתנות מתושבי העיר, הגבלה שחייבה את אותם קבוצות גילאים להצטייד בהיתר מיוחד לתנועה בכתר (להלן - **היתר מעבר בכתר**), בעוד שאר התושבים לא נזקקו להיתר מיוחד לצורך יציאה מהשטח המכותר, ויציאתם התאפשרה דרך המחסומים השונים בכפוף לבידוק ביטחוני שנערך במחסומים עצמם.

35. מבדיקה שנערכה עלה, כי המגבלה על יציאת קבוצות גילאים ממרחב הכתר הוטלה לראשונה לפני מספר שנים. בהודעת המדינה **בעניין עלאונה** - עתירה שעסקה בכתר סביב שלושה כפרים שסמוכים לעיר שכם - צוין במפורש, כי בשנת 2003 הוטלה מגבלת יציאה מהכתר שחלה על גברים בין הגילאים 16-40.

36. בהמשך, במהלך שנת 2004, הוטלה מגבלת יציאה ממרחב הכתר על גברים בין הגילאים 15-30, וכעבור זמן צומצמה המגבלה כך שהיא הוחלה על גברים בגילאי 18-25.

37. בחודש ינואר 2005 הוסרה מגבלת הגילאים לחלוטין, כך שכלל תושבי מרחב הכתר יכלו לצאת בחופשיות מהמרחב, ללא צורך בהיתר מיוחד, בכפוף לבידוק ביטחוני במחסומים השונים (מלבד יציאה ברכב שמחייבת כל העת קבלת היתר מהמנהל האזרחי).

38. הסיבות המרכזיות שעמדו ביסוד ההחלטה להסיר באותה עת את מגבלת הגילאים לחלוטין היו שתיים:

ראשית, הערכות מצב ביטחוניות שנערכו באותה תקופה הצביעו על רגיעה משמעותית מבחינה ביטחונית, ובמיוחד ירידה משמעותית ברמה ובהיקף של ההתרעות המודיעיניות-ביטחוניות ביחס לפעילות תשתיות הטרור בעיר שכם.

שנית, באותה תקופה הוכנסו לשימוש מערכות בידוק חדשות למחסומי הכתר, שאמורות היו לסייע בתהליך הבידוק הביטחוני לאיתור מפגעים העוברים במחסומים.

39. כעבור 14 חודשים בהם לא הוטלה כל מגבלה על יציאתם וכניסתם של תושבים לעיר שכם, ביום 1.4.06, הוחלט על הידוק הכתר סביב שכם, בין היתר על-ידי הטלת מגבלת הגילאים מחדש, כך שגברים בין הגילאים 15-30, המתגוררים במרחב כתר שכם, לא יהיו רשאים לצאת ממרחב הכתר אלא בהיתר. שתי הסיבות המרכזיות לכך היו כדלקמן:

ראשית, התגברות ממשית בפעילות החבלנית בעיר שכם באותה תקופה, **ועלייה דרמטית** במספר ההתראות הביטחוניות-מודיעיניות שהצביעו על כוונות גורמי הטרור בעיר שכם להוציא אל הפועל פיגועי טרור הן בתחומי האזור והן בעורף מדינת ישראל. התרעות אלו אף התממשו בחלקן, שכן בתקופה האמורה בוצעו פיגועי חבלה רצחניים, הן בתחומי האזור והן בתחומי מדינת ישראל. כך, בחודש ינואר 2006, בוצע פיגוע התאבדות **ברח' נוה שאנן בת"א**, פיגוע אשר תוכנן על-ידי תשתיות הטרור בעיר שכם והוצא אל הפועל על-ידי מחבל מתאבד בן 22, **תושב העיר שכם וסטודנט באוניברסיטת אל-נג'אח בשכם**. בפיגוע נפצעו 31 בני אדם. בנוסף, ביום 30.3.06 (יממה לפני הטלת המגבלה מחדש), בוצע פיגוע רצחני ליד היישוב קדומים, במהלכו נרצחו ארבעה אזרחים ישראליים, פיגוע אשר תוכנן והוצא אל הפועל על-ידי תשתיות הטרור בשכם.

שנית, הפיגועים שבוצעו באותה תקופה, שבוצעו על-ידי תשתיות הטרור בשכם, הצביעו על כך שמערכות הבידוק שהוכנסו למחסומי הכתר אינן נותנות מענה מספק למניעת יציאת מפגעים ואמל"ח ממרחב העיר שכם.

40. כפי שכבר פורט לעיל, לפי הנתונים הקיימים, ועל מנת להמחיש את האמור לעיל, **בין החודשים מרץ-מאי 06 נעצרו 45 מבוקשים מהעיר שכם במחסומי הכתר ו-108 מבוקשים נוספים נעצרו בבתיהם במרחב הכתר, מתוכם 30 מתאבדים פוטנציאליים** (דהיינו, נעצרו בממוצע בחודשים האחרונים כ-50 מבוקשים בחודש מהעיר שכם!!). בנוסף, **בחודשים מאי-יולי 06 סיכלו כוחות צה"ל לא פחות מ-14 פיגועי התאבדות**,

שמקורם בעיר שכם, ושכונו לעורף מדינת ישראל. יתר על כן, רק בחודש מרץ 06, נרצחו בגזרת שומרון 5 אזרחים ישראלים כתוצאה מפיגועי חבלה שיצאו ממרחב העיר שכם.

41. בתגובה לאיומים הממשיים הנ"ל, פעלו כוחות הביטחון במרחב העיר שכם באופן אינטנסיבי לפגיעה בתשתיות הטרור האמורות ולסיכול הניסיונות להוצאת פיגועים אל הפועל, וזאת על-ידי נקיטה באמצעים מגוונים המיועדים ללכידת גורמי הטרור ושיבוש ניסיונותיהם לזרוע הרג בקרב אזרחי מדינת ישראל.

42. כאמור, אחד האמצעים הביטחוניים בו נקט המפקד הצבאי בתקופה האחרונה הוא הידוק הכתר סביב שכם, בין היתר על-ידי הטלה מחדש של מגבלת תנועה על גברים תושבי העיר שכם הנכללים בקבוצת גיל מסויימת, כך שתושבי העיר הגברים שנכללים בטווחי גילאים אלה היו מחוייבים להצטייד בהיתר מיוחד מהמנהל האזרחי לשם יציאה ממרחב הכתר.

43. יודגש, כי המגבלה האמורה הוטלה על-ידי כוחות הביטחון בדלית-ברירה, במטרה לסכל ניסיונות של תשתיות הטרור בעיר שכם להוציא אל הפועל פיגועי התאבדות המוניים באזור ובעורף מדינת ישראל.

44. הרעיון המבצעי המרכזי בכתר שכם הינו מניעת יציאת מפגעים ואמצעי לחימה ממרחב הכתר החוצה (למרחב הכפרי הסמוך, לשאר גזרות איו"ש ולעורף מדינת ישראל). לכן, במציאות אופטימאלית, בהן היו קיימות יכולות בידוק לא מוגבלות במחסומים, וכן מודיעין מושלם אודות פעילות הפח"ע בעיר שכם, הרי שלא היה צורך כלל וככלל בהטלת מגבלות תנועה גורפות כמו מגבלת הגילאים, שכן היה ניתן לעצור את כלל המפגעים ולתפוס את כל האמל"ח במחסומי הכתר ללא קושי.

דא עקא, שהמציאות הקיימת בשטח שונה לחלוטין, בשני היבטים:

ראשית, לא ניתן לערוך בידוק יסודי ומעמיק לכל תושב ותושב שעובר במחסומים השונים באיו"ש, ובמיוחד במחסומי הכתר. במחסומי כתר שכם עוברים מדי יום אלפי תושבים ומאות כלי רכב. בדיקה יסודית ומעמיקה של כל תושב ותושב במחסום תוביל למצב בו זמן ההמתנה במחסומי הכתר יארך מספר שעות משמעותי, דבר שכמובן יפגע בצורה קשה במרקם החיים של תושבי מרחב העיר שכם.

שנית ועיקר, המודיעין הקיים אינו מושלם וגורמי הביטחון לא מתזיקים בידיהם כל העת רשימה שמית מלאה של אותם מפגעים המתגוררים במרחב העיר שכם המתכוונים להוציא פיגועים אל הפועל. לפיכך, אף במצב בו ניתן לערוך בידוק יסודי ומעמיק לכל תושב, קיימות נסיבות, בעיקר כאשר קיימת התראה קונקרטיה לגבי פיגוע מתוכנן, בהן אין מנוס אלא מלהטיל מגבלות תנועה כלליות בהתאם ל"פרופיל סיכון".

45. לאור האמור, עריכת בידוק בלבד במחסומי הכתר אינה מהווה ערובה, כי תסוכל כוונתם של אותם מפגעים לצאת מהעיר שכם על מנת להוציא אל הפועל פיגוע בישראל או

בישובים הישראליים באיו"ש. זאת, במיוחד בתקופות בהן קיימות התרעות רבות על כוונת תשתיות הטרור בעיר שכם להוציא אל הפועל פיגועים נגד מטרות ישראליות, שכן בתקופות אלה הסיכוי שמפגע יעבור במחסומים עולה בצורה משמעותית (הן בשל הקושי המודיעיני והן בשל העומס הרב במחסומים ומגבלות הבידוק), ולכן האפקטיביות של המחסומים, אינה מספיקה לעיתים לסיכול הפיגועים.

46. המשיב יטען, כי להטלת מגבלת הגילאים תרומה ביטחונית ממשית בשיבוש ומניעת יציאת מפגעים משטח העיר שכם (שהינו הרעיון המבצעי המרכזי בהטלת הכתר).

בראש ובראשונה, הטלת המגבלה על יציאת קבוצת הגילאים המהווה "פרופיל סיכון" מהעיר שכם (דהיינו קבוצת הגילאים מתוכה מגויסים מרבית המתאבדים) **מאלצת את ארגוני הטרור לתור אחר מפגעים פוטנציאליים בגילאים אחרים** (שלגביהם אין מגבלות יציאה מהעיר שכם), **דבר שמקשה בצורה משמעותית על גיוס מתאבדים ומקטין את הסיכויים של גיוס שכזה.**

יתר על כן, הטלת המגבלה מאלצת את ארגוני הטרור לתור ולהשתמש בדרכים עוקפות, באמצעותן יוכלו לצאת ממרחב הכתר ללא מעבר במחסומים, דבר שמקשה על הוצאת פיגועים אל הפועל.

לבסוף, הקשיים והדילמות שמוצבים בפני גורמי הטרור בעת שמוטלת מגבלת הגילאים על קבוצת הגילאים המהווה "פרופיל סיכון" (כפי שפורט לעיל), **מעניקים לכוחות ביטחון מרחב פעולה וזמן גדולים יותר במטרה לסכל פיגועים ומאפשרים לכוחות הביטחון להתמודד ביתר יעילות עם תכנון פיגועי טרור והוצאתם לפועל.**

47. המסקנה מדברים אלו הינה, כי בהטלת המגבלה על יציאתם של תושבים בגילאים מסוימים ממרחב העיר שכם, יש תרומה ביטחונית ממשית. בכך, יש כדי ליתן מענה לטענת העותרת – אשר נטענה בעלמא וללא כל ביסוס – לפיה תרומתן של מגבלות התנועה המוטלות במסגרת הכתר הינן מפוקפקת ביותר.

48. כפי שפורט לעיל, התרומה המופקת מהטלת מגבלות על התנועה הינה תרומה ממשית וחיונית לביטחון אזרחי מדינת ישראל ותושביה, ובזכות אמצעי זה נצלו עד היום חייהם של עשרות ואולי אף מאות ישראלים חפים מפשע.

49. למעלה מן הצורך נזכיר, כי הלכה פסוקה ומושרשת היא שיש ליתן משקל מיוחד לחוות דעתו הביטחונית של המפקד הצבאי אשר עליו מוטלת האחריות לביטחון, הלכה שרלוונטית אף לענייננו (ראה לעניין זה: פרשת בית סוריק (פסקה 47)). עם כל הכבוד הראוי, העותרת העלתה טענה זו בעלמא, מבלי לבססה כלל ועיקר, ועל כן דינה של הטענה להדחות.

50. מעבר לאמור בתגובה גלויה זו, בידי גורמי הביטחון חוות דעת אשר בה מידע חסוי נוסף המצביע על התרומה הביטחונית שבהטלת המגבלות, וככל שיהיה בכך צורך, ניתן יהיה להציגה בפני בית המשפט הנכבד, בהסכמת העותרת, במעמד צד אחד ובדלתיים סגורות.
51. כאמור לעיל, ביום 1.4.06 הוטלה מגבלה על יציאתם של תושבים גברים ממרחב העיר שכם בין הגילאים 15-35. בחודש יולי 2006, הוחלט על צמצום מגבלת הגילאים כך שתחול על גברים בין הגילאים 18-25.
52. מגבלה זאת היתה בתוקף עד ליום 19.11.06, אז הוחלט על הסרת מגבלת הגילאים לחלוטין, כך שכלל תושבי מרחב כתר שכם רשאים לצאת ללא צורך בקבלת היתר מיוחד (מלבד יציאה ברכב). **מצב זה נשמר עד ליום זה**. למעט הטלת מגבלה על תנועה מאזור צפון השומרון ודרומה שהוטלה בשל התרעה קונקרטיית מיום 10.12.06 ועד ליום 13.12.06.
53. נציין, כי מגבלת הגילאים, כמפורט לעיל, הוחלה על התושבים המתגוררים בתוך מרחב כתר שכם (דהיינו המרחב המוקף במחסומי הכתר). מרחב זה כולל את העיר שכם ועוד שנים עשר כפרים שצמודים לעיר זו (בית איבא, דיר אלחטב, זואתה, כפר קליל, סאלם, עזמוט, עסכר, צרה, רוגייב, תל, עראק בורין ובית וזן). במרחב זה מתגוררים כ- 200,000 תושבים (מתוכם כ-170,000 תושבי העיר שכם), כ-70,000 תושבים – גברים ונשים – בין הגילים 15-35, וכ-30,000 תושבים – גברים ונשים – בין הגילאים 18-25.
54. יצוין, כי קבוצות הגילאים שנבחרו ע"י גורמי הביטחון, שכאמור נשתנו מעת לעת בהתאם להערכות ביטחוניות עדכניות, מהוות – לפי חוות דעתם של גורמי הביטחון – סיכון ביטחוני גדול יותר, דבר שנלמד מהמודיעין הקיים ומניסיון השנים האחרונות המצביעים על קבוצות אלו כקבוצות המהוות את רוב רובה של פעילות הטרור, בייחוד כשמדובר במפגעים מתאבדים. למעשה, מדובר בקבוצות בעלות פרופיל סיכון אשר לא תמיד ישנו מידע פרטני ביחס לנמנים עליה.
- הנסיבות הביטחוניות הקשות המתוארות לעיל, ובייחוד הצורך למנוע יציאת מחבלים ממרחב העיר שכם וכן הקושי המודיעיני באיתור כל המעורבים בפח"ע, מחייבים, לעיתים, נקיטה באמצעים ביטחוניים, כגון דא.

55. בעתירה נטען, כי אין לתושב שכס אפשרות לדעת על הטלת מגבלה כלשהי או על הסרתה, שכן, ההחלטה על הטלת המגבלה כאמור אינה מתפרסמת. לעניין זה נבקש להשיב, כדלקמן: ראשית, כאמור, לאחרונה הוחלט, כי מעתה ואילך החלטה על הטלת מגבלות על יציאתם של תושבים מסוימים ממרחב העיר שכס תפורסם בצו כתוב שיינתן על-ידי בעל הסמכות, עובר להחלטה על הטלת המגבלות, ככל שניתן הדבר. שנית, כפי שנמסר מגורמי המנהל האזרחי, ישנן מספר דרכים בהן מפורסמת החלטה שכזו, ובדרכים אלה ההודעה מגיעה לכלל התושבים במרחב, כדלקמן:

ראשית, ההודעה על הגבלות התנועה נשוא העתירה מתפרסמת בתחנות הרדיו המקומיות בשכס (באמצעות העברת הידיעה ע"י גורמי מת"ק שכס).

שנית, פרסום באמצעות העברת הידיעה על ההחלטה לאנשי תקשורת, עיתונאים, אנשי ציבור, ואנשי קשר אחרים המנהלים קשרים עם המנהל האזרחי.

שלישית, פרסום באמצעות העברת הידיעה על ההחלטה לגורמים פלסטיניים רשמיים, כגון: מושל שכס, מנגנוני הביטחון, לשכת המסחר, איגוד הפועלים.

רביעית, פרסום באמצעות תליית הודעה בחלונות קבלת הקהל במת"ק שכס.

חמישית, העברת המסר גם לתושבים המגיעים למחסומי הכתר באמצעות נציגי המת"ק המצויים במקום.

מתן מענה לצורכי מרקם חיים

56. בטרם יתייחס המשיב לטענות בנושא מרקם חיים, במרחב העיר שכס, ראוי לציין, כי העותרת לא צירפה לעתירתה – ולו עותר ספציפי אחד – הנמנה על קבוצת הגילאים אשר הוטלו עליה מגבלות, ובקשתו לקבלת היתר מעבר בכתר נדחתה. טענה זו, אינה רק טענה פורמאלית אלא היא מהותית.

הדעת נותנת, כי אם תיאורה העובדתי של העותרת היה מדויק – קרי, הטלת המגבלה האמורה גורמת ל"שבר ולהרס של מרקם החיים.. ומערערים את יכולתה של החברה לשרוד מבחינה כלכלית וחברתית" - הנושא היה מוצף למשיב, לפרקליטות המדינה ולבית המשפט הנכבד.

לעניין זה יפים הם דברי בית משפט נכבד זה בבג"ץ 1759/94 סרוזברג נ' שר הבטחון, פ"ד נה(1), 625, כדלקמן:

"אם העתירה תוקפת מעשה מינהלי הפוגע בזכות או באינטרס של אדם מסויים, ואותו אדם נמנע מלעתור לבית המשפט, עשוי בית המשפט למנוע את זכות העמידה מאדם אחר. ראה ז' סגל, זכות העמידה בבית- המשפט הגבוה לצדק (מהדורה שניה, 1993), עמ' 251-253.

אחד הטעמים האפשריים למניעה של זכות עמידה מאדם המתעבר על ריב של אדם אחר מתייחס לתשתית העובדתית. לעתים יש מקום לחשש, כי העובדות המוצגות בפני בית המשפט על ידי אדם שאינו נוגע בדבר באופן אישי, אינן מציגות תמונה שלמה או אמינה. אם תמונת העובדות מוטעית, אורבת סכנה מוחשית שגם ההלכה, כפי שתצא מאת בית המשפט, תהא מוטעית.

לפיכך נוהג בית המשפט לדקדק ולהקפיד בעובדות."

אך מובן, כי היה ותובא בפני המשיב טענה כי בקשה של תושב מסויים להיתר מעבר בכתר סורבה שלא כדין, יוכל המשיב להתייחס פרטנית למקרה, וליתן מענה לפי הצורך. כאמור לעיל, העותרת לא הביאה בעתירתה – ולו מקרה אחד – של תושב אשר יציאתו ממרחב שכם הוגבלה ואשר בקשתו להיתר מעבר בכתר נדחתה שלא כדין.

57. המשיב, המודע לקושי הנוצר בעקבות הטלת הכתר על מרחב העיר שכם, נקט בשורת אמצעים אשר יש בהם כדי להקל על האוכלוסייה, ועל כך נפרט בהמשך. אולם נבהיר תחילה כי הטלת כתר על העיר שכם אינה יוצרת קטסטרופה הומניטארית, כפי שנטען בעתירה, שכן מדובר במטרופולין עירוני שניתן לקבל בו את מלוא השירותים הרלוונטיים שלהם נזקק כל תושב. להלן נפרט בתמצית את עיקרי השירותים המצויים במרחב העיר שכם, הנגישים לכל תושב, ללא קשר לגילו ולמידע הבטחוני הקיים בעניינו, כדלקמן:

בתחום הממשלתי, העיר שכם משמשת כמרכז שלטוני של הרשות הפלסטינית וממוקמים בה מוסדות ציבור ומוסדות פוליטיים רבים, כגון: עירייה, כ-27 משרדי הרשות הפלסטינית, בתי משפט, כלל מנגנוני הביטחון, ועדת הפלגים, ועדת המוסדות, ועוד.

בתחום הכלכלי-מסחרי, העיר שכם מהווה בירה כלכלית לאזור השומרון ומספקת כ-30% מכלל המשורות באיו"ש. בעיר שכם ישנם כ-5,000 סוחרים ואנשי עסקים, כ-1,300 מפעלים, 12 בנקים, חברות ביטוח, עשרות בתי בד, ושלל בתי עסק וחנויות. יתרה מזאת, בעיר שכם ממוקמים מוסדות כלכליים רבים, כגון: לשכת המסחר, התאחדות איגודי הפועלים הפלסטינים, הבורסה הפלסטינית, איגוד האבן, ועוד. אכן, מהנתונים שיש בידי המנהל האזרחי עולה, כי אירועי גאות ושפל פגעו בצורה משמעותית בכלכלת העיר (כמו בכל הערים הפלסטיניות האחרות), אולם בשנתיים האחרונות ניכרת מגמה של התאוששות לא מבוטלת בכלכלת העיר.

בתחום מערכת הבריאות, בעיר שכס ישנם 6 בתי חולים מרכזיים, משרדי הסהר האדום, ועוד עשרות מרפאות שבחלקן מצויות מחלקות ייחודיות במינן ההופכות את העיר שכס למרכז בריאותי המשרת לא רק את תושבי העיר והכפרים בגזרה אלא את כל אזור השומרון.

בתחום מערכת החינוך, בעיר שכס ישנם בתי ספר רבים (שמחולקים לשלוש מערכות: מערכת ממשלתית, מערכת פרטית ומערכת אונר"א), גני ילדים רבים, מרכזי למידה, מספר מכללות, וכן ממוקמת בעיר אוניברסיטת אל-נג'אח, שהינה הגדולה באוניברסיטאות הפלסטיניות, בה לומדים כ-14 אלף סטודנטים מכלל הגזרות באיו"ש, ומועסקים בה יותר מ-300 מרצים בעלי תואר ראשון ומעלה.

אלו הם אפוא עיקרי השירותים הנגישים לכל תושב שכס, גם במצב בו מוטל כתר המונע כליל יציאתו של מאן דהו ממרחב העיר שכס.

58. כאמור לעיל, על מנת להקל על האוכלוסיה במרחב העיר השכס, בשנים האחרונות הוקם במנהל האזרחי מנגנון למתן היתרי תנועה בכתר, אשר מופעל ע"י מפקדות התיאום והקישור הגזרתיות, שמיועד ליתן מענה לצרכי האוכלוסייה המקומית, ובמסגרתו מונפקים "היתרי תנועה בכתר" שמאפשרים לנוע במחסומי הכתר לצרכים שונים, בשעה שמוטלות מגבלות תנועה.

59. במקרה בו עסקינן, מנגנון זה מיועד להנפקת שני סוגים של היתרים: **הסוג הראשון** - היתר תנועה בכתר המיועד למעבר ברכב במחסומי הכתר סביב שכס. היתר זה נדרש כל העת, ללא קשר למגבלת הגילאים; **הסוג השני** - היתר תנועה בכתר למעבר רגלי. היתר זה נדרש אך ורק בעת שמוטלת מגבלת תנועה, כמפורט לעיל.

60. כלומר, בשגרה, במסגרת הכתר על מרחב שכס לא נדרש היתר לצורך תנועה רגלית במחסומים, למעט אותן תקופות בהן מוטלות הגבלות על קבוצות גילאים.

61. מבדיקה שנערכה עלה, כי כיום ישנם בתוקף כ-1,250 היתרי תנועה בכתר שהונפקו לצרכים שונים לתושבים מנפת שכס.

62. היתרי התנועה בכתר מונפקים לצרכים שונים, ולא רק במקרים הומניטאריים חריגים, כנטען בעתירה. עם זאת, לאור שינוי המדיניות המתואר לעיל, לפיה לעת הזו ייעשה שימוש במגבלה הנדונה, ככלל לתקופות קצרות בלבד ורק על סמך מידע קונקרטי, הרי הטענות בנושא משטר ההיתרים איבדו מחשיבותן במסגרת עתירה זו. להשלמת התמונה יצוין כי טענות דומות ואחרות בנושא היתרי תנועה לתושבי איו"ש עולות במסגרת עתירה נוספת התלויה ועומדת בפני בית משפט נכבד זה (בג"ץ 8155/06 האגודה לזכויות האזרח נ' מפקד כוחות צה"ל באיו"ש).

63. על מנת לאפשר לתושבים - הנכללים בקבוצת הגילאים אשר יציאתם הוגבלה - להגיש בקשות למשרד התיאום והקישור קיימות מספר דרכים יעילות המאפשרות לתושבים הנופלים בגדר קבוצה זו להגיש בקשות למתן היתרי תנועה בכתר, כפי שיפורט:

הדרך הראשונה והמרכזית הינה באמצעות איגוד הפועלים הפלסטיני בשכם, שאחד מתפקידיו הוא לטפל בבקשות של תושבי מרחב הכתר למתן היתרי תנועה בכתר (הן למעבר רכוב והן למעבר רגלי לאלה שמוגבלים מעת לעת). יצוין, כי נציגי איגוד הפועלים נפגשים עם נציגי מת"ק שכם באופן יום-יומי ומעבירים לטיפולם את הבקשות המוגשות על-ידי התושבים. הבקשות נבחנות על-ידי גורמי המנהל האזרחי והמענה לבקשות ניתן באופן מהיר ויעיל (בד"כ תוך יממה אחת). בהתאם למידע שנמסר מגורמים במשרדי התיאום והקישור בשכם, הקשר עם איגוד הפועלים הפלסטיני נעשה באופן קבוע ובצורה

יעילה ביותר; הקשר בין הגורמים ידוע היטב לתושבים, והוא קיים גם בשגרה, ללא קשר למגבלת הגילאים (שכן בתקופות האחרות נדרש גם היתר תנועה בכתר למעבר רכוב במחסומי הכתר).

הדרך השנייה הינה באמצעות לשכת המסחר בשכם, אשר גם היא מטפלת בבקשות של תושבים למתן היתרי תנועה בכתר. בדומה לאמור לעיל, גם עם נציגי לשכת המסחר מתקיימים מפגשים יום-יומיים עם נציגי מת"ק שכם, והבקשות למתן היתרי תנועה בכתר מטופלות בצורה מהירה ויעילה.

הדרך השלישית הינה באמצעות פנייה טלפונית למת"ק שכם או למרכז ההיתרים במפקדת המנהל האזרחי בבית-אל. מספרי הטלפונים של גורמים אלו מופצים דרך שגרה לתושבים הפלסטינים והם מוכרים היטב לכלל האוכלוסייה.

הדרך הרביעית הינה באמצעות תיאום פרטני (גם טלפוני) שנעשה בין התושב (או נציגו) לבין גורמי מת"ק שכם, וזאת במיוחד במקרים הומניטריים דחופים, שאינם סובלים דיחוי. במקרים אלו, היתר המעבר נתן במחסום עצמו, והמבקש לא נדרש להגיע למשרדי התיאום והקישור.

64. מגורמי המנהל האזרחי נמסר, כי הדרכים המפורטות הינן יעילות, והלכה למעשה בדרכים אלו אכן מועברות בקשות רבות מסוגים שונים מהצד הפלסטיני לצד הישראלי, ובכלל זה בקשות להנפקת היתרי מעבר בכתר.

65. יתרה מכך, על מנת ליתן מענה לבעיות ההומניטריות המתעוררות בעת הטלת כתר, הוצאו בשנים האחרונות בצה"ל מספר נהלים המיועדים להסדיר את אופן הטיפול באוכלוסייה המקומית השוהה במרחב המכותר.

כך, לשם לדוגמא, הוצא "נוהל טיפול בתושב איו"ש המגיע למחסום במצב חירום רפואי דחוף", שנועד להסדיר מקרים בהם מגיע למחסום צה"לי באיו"ש אדם המצוי במצב חירום רפואי דחוף ומבקש לעוברו לצורך הגעה למוסד רפואי בו יינתן לו טיפול רפואי. נוהל זה חל הן בזמן שיגרה, והן בזמן של סגר או כתר פנימי. בנוסף, הוצא נוהל נוסף שנקרא "נוהל טיפול בבקשות של תושבי האזורים לקבלת טיפול רפואי", והוא נועד לאפשר גם לחולה או לפצוע, שאינו נמצא במצב חירום רפואי דחוף, לעבור במחסומים לצורך קבלת הטיפול הרפואי לו הוא זקוק. גם נוהל זה חל הן בעת שיגרה והן בעת סגר או כתר פנימי באזור.

66. יתרה מזו, בשנים האחרונות הושקעו משאבים וכספים לא מבוטלים לשיפור התשתיות במחסומים הקבועים סביב מרחב הכתר, וזאת במטרה להקל על תנאי המעבר והבידוק של האוכלוסייה המקומית במחסומים אלה. שיפור זה הינו שיפור מתמיד, וכיום קיימת כוונה להשקיע משאבים נוספים בתחום זה במטרה להקל עוד על האוכלוסייה המקומית. כאמור לעיל, לאחרונה הוחלט להשקיע בשנה הקרובה סכום של כ-5 מיליון ₪ בשדרוג המחסומים ובעיקר לשדרוג מחסום חווארה – הממוקם בנקודת המעבר המרכזית של מרחב העיר שכם.

67. זהו אפוא הרקע העובדתי והביטחוני הנדרש לעניין. על יסוד רקע זה, נפנה כעת לפירוט המסגרת המשפטית-נורמטיבית הרלוונטית לעניינו.

התשתית הנורמטיבית

סמכותו של המפקד הצבאי

68. מדינת ישראל מחזיקה בשטחי יהודה והשומרון בתפיסה לוחמתית. במסגרת הממשל הצבאי, מפעיל המפקד הצבאי באזור סמכויות היונקות במשולב הן מכללי המשפט הבינלאומי והן מעקרונות המשפט הציבורי הישראלי.

ראו לעניין זה: בג"ץ 393/82 ג'מעית אסכאן נ' מפקד כוחות צה"ל באיזור יו"ש, פ"ד לז(4) 785 (להלן – "פרשת אסכאן"); בג"ץ 7015/02 עג'ורי נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית, פ"ד נו(6) 352; בג"ץ 591/88 טאהה נ' שר הבטחון, פ"ד מה(2) 45, 52.

69. על התפיסה הלוחמתית באזור חלות הנורמות העיקריות של המשפט הבינלאומי המנהגי המעוגנות באמנת האג, ואילו העקרונות ההומניטריים של אמנת ג'נבה מוחלים על ידי המדינה ומפקד האזור הלכה למעשה (פרשת אסכאן, פסקה 11).

70. אמנת האג מסמיכה את מפקד האזור לפעול בשני תחומים מרכזיים: האחד - הבטחת האינטרס הביטחוני הלגיטימי של הממשל המחזיק בשטח, והשני - הבטחת צרכיה וזכויותיה של האוכלוסייה המקומית בשטח הנתון לתפיסה הלוחמתית. בין שני מוקדי אחריות אלה נדרש איזון ראוי.

71. בנוסף, בהגנה על הזכויות של תושבי האזור חלים על המפקד הצבאי גם עקרונות המשפט הציבורי הישראלי, ובהם עקרונות היסוד בדבר זכויות האדם (בג"ץ 1890/03 **עירית בית לחם נ' מדינת ישראל**, תק-על 2005(1), 1114).

לענין מערכת הדינים החלה באזור ר' פסקאות 18-22 בפרשת הסיכולים הממוקדים.

72. בהתאם למערכת הדינים החלה באזור, המפקד הצבאי מוסמך, ואף מחויב, לנקוט באמצעים ביטחוניים במטרה להגן על תושבי האזור, כולל תושבי האזור הישראליים. מעבר לכך, המפקד הצבאי מוסמך לנקוט באמצעי ביטחון אף בכדי להגן על ביטחונה של מדינת ישראל.

ראו לעניין זה, לדוגמא: **פרשת בית סוריק**, וכן **פרשת אלפי מנשה**.

73. בין יתר סמכויותיו של המפקד הצבאי, מצויה סמכותו להטיל מגבלות תנועה שונות על האוכלוסייה המקומית, ובלבד שמגבלות אלו דרושות מטעמים ביטחוניים ואינן פוגעות באורח בלתי מידתי באוכלוסייה המקומית. סמכות זו אף עוגנה בתחיקת הביטחון החלה באיו"ש - בסעיפים 88 ו-90 לצו בדבר הוראות ביטחון (יהודה והשומרון) (מס' 378), תש"ל – 1970 (להלן – **הצו בדבר הוראות בטחון**). כמו כן, סמכות זו קיימת אף בתקנות ההגנה (שעת חירום), 1945, שהיו חלק מהדין באזור עוד קודם לתחילת התפיסה הלוחמתית וממשיכות לחול אף היום.

74. סעיפים 88 ו-90 לצו בדבר הוראות בטחון, קובעים, כדלקמן:

”88. (א) מפקד צבאי, או אדם הפועל בהרשאתו הכללית או המיוחדת של מפקד צבאי, רשאים בצו או על-ידי מתן הוראות או באופן אחר:

(1) לאסור, להגביל או להסדיר את השימוש בדרכים מסוימות או לקבוע מסלולים שבהם יעברו כלי רכב או בעלי-חיים או בני-אדם בין באופן כללי ובין באופן מסויים;

(2) לדרוש מכל אדם שהוא הבעלים או המחזיק של כלי-רכב, או שכלי-רכב נמצא בשליטתו, שישתמש בכלי-רכב להובלת סחורות בזמנים ובדרכים שיפורטו על-ידו;

(3) לאסור, להגביל או להסדיר תנועת בני-אדם, בדרך כלל, או של בני-אדם ממין או מסוג מסויימים, או של בני-אדם מסויימים באורונים, ברכבות, במכוניות, באוטובוסים, בכלי-רכב אחרים או באניות.

...

90. (א) מפקד צבאי רשאי להכריז על כל שטח או מקום שהם סגורים (להלן - שטח סגור).

(ב) נסגר שטח או מקום כאמור בסעיף קטן (א), רשאי מפקד צבאי לקבוע כי תחול עליו אחת מההוראות הבאות:

(1) לא יכנס אדם לשטח הסגור;

(2) לא יצא אדם מהשטח הסגור;

(3) לא יכנס אדם לשטח הסגור ולא ישהה בו;

(4) לא יכנס אדם לשטח הסגור ולא יצא ממנו.

(ג) מפקד צבאי רשאי בהיתר אישי או בהיתר כללי לפטור אדם מהוראות ההכרזה בדבר סגירת שטח או מקום כאמור בסעיף זה.

(ד) הפר אדם הוראות הכרזה בדבר סגירת שטח או מקום, לפיה נאסרה הכניסה לשטח סגור או השהייה בו, או תנאי היתר שניתנו על פי סעיף זה, יהיו כל חייל, שוטר או רשות מוסמכת שנתמנתה לכך רשאים להוציאו אל מחוץ לשטח הסגור.

סעיף קטן זה לא יחול על תושב קבוע בשטח הסגור.

(ה) הפר אדם הוראות הכרזה בדבר סגירת שטח או מקום, לפיה נאסרה היציאה מהשטח הסגור, או תנאי היתר על פי סעיף זה - יהיו כל חייל או שוטר רשאים לעצרו ולהוליכו לשטח הסגור.

(ו) הפר אדם הוראות הכרזה בדבר סגירת שטח או מקום או תנאי היתר שנתנו על פי סעיף זה, או הפריע אדם לחייל לשוטר או לרשות מוסמכת שנתמנתה לכך למלא תפקידיהם על פי סעיף זה או מכוחו - ייאשם בעבירה על צו זה.

75. מכוח סמכויות אלה הוטלו ע"י המפקד הצבאי הגבלות התנועה סביב הערים הפלסטיניות באיו"ש, לרבות הכתר על העיר שכם וסביבתה.

76. הכתר שהוטל על הערים הפלסטיניות באזור, והגבלות התנועה הנלוות לו, עמד במוקד מספר עתירות שהוגשו לבג"ץ בשנים האחרונות. בית המשפט נכבד זה במספר פסקי דין, קיבל את עמדת המדינה, כי המפקד הצבאי באזור מוסמך להטיל כתר על מרחב מסוים באזור, שכן בסמכותו, ואף מחובתו, לנקוט באמצעים ביטחוניים לשם הגנה על אזרחי מדינת ישראל וכוחות הביטחון מפני איומים הנשקפים מאותם מרחבים.

יפים לעניין זה דברי כב' השופט מ' חשין, כתוארו אז, בבג"ץ 2410/03 ערנ'א נ' מפקד כוחות צה"ל ביהודה והשומרון תק-על 2003(2), 3469, אשר עסק בכתר שהוטל על העיר בית-לחם וסביבתה, כדלקמן:

"אין ספק כי חסימת היציאה החופשית מבית-ג'אלה מכבידה, לא במעט, על תושבי השכונה המערבית, היא שכונת "טלי תא-קומי". לתושבי השכונה נגרמת אי-נוחות רבה והכול מסכימים על-כך. ואולם המחסומים שהוקמו במקום נועדו להצלת חיי-אדם, ולמרות כל הנאמר בעתירה ובטיעונים על-פה ששמענו, לא נמצא לנו כי שלטונות הצבא חרגו מן המידה הראויה בבקשם להגן על חיי-אדם".
(ההדגשה הוספה).

77. במהלך שנת 2003 הוגשה ע"י האגודה לזכויות האזרח בישראל (היא העותרת בעתירה דנן) עתירה לבג"ץ נגד הכתר שהוטל על שלושה כפרים סמוכים לעיר שכם – פרשת עלאונה. עתירה זו עוררה את שאלת חוקיות הכתר שהוטל על העיר שכם וסביבתה. ודוק, באותה תקופה הגבלות התנועה שהוטלו במרחב העיר שכם, במסגרת הכתר על העיר, היו הגבלות תנועה קשות וגורפות יותר מהיום. כך, לדוגמא, באותה עת, קבוצת הגילאים מתושבי הכפרים סמוך לעיר שכם שנדרשה לקבל היתר מיוחד מהמנהל האזרחי לשם יציאה ממרחב הכתר הייתה בין גיל 16 ל-40.

78. חרף כל הטענות שהעלתה העותרת באותה עתירה, החליט בית משפט נכבד זה לדחות את העתירה, תוך קביעה מפורשת וחד-משמעית כי האמצעי של הכתר על העיר שכם וסביבתה, והגבלות חופש התנועה הנלוות אליו, הינו אמצעי ביטחוני חיוני וחוקי, ואינו חורג מגדר האמצעים הסבירים שהמפקד הצבאי רשאי להשתמש בהם לצורך התמודדות עם איומי הטרור.

וכך נקבע בפסק דינו של כב' השופט (כתארו אז) מ' חשין, בפרשת עלאונה:

"כולנו נסכים כי מצבם של תושבי הכפרים אינו קל, אלא שחייבים אנו לתת את דעתנו בה-בעת גם לשיקולי הביטחון אשר הביאו להכבדה על הנסיעה בדרכים. כפי שהסביר לנו בא-כוח המדינה, הן בכתב והן על-פה, העיר שכם מהווה מקור למחבלים היוצאים למשימות הרג והרס בשטחים ובישראל, וכל אותם אמצעים שנקט בהם הצבא לא באו אלא כדי להגן על חייהם של תושבי ישראלים ומתיישבים ביהודה ובשומרון..שמענו את טיעוניהם של באי-כוח העותרים, ועם כל האמפתיה שנחוש כלפי העותרים - והרי כולם או, למיצער, רובם בוודאי לא חטאו - לא נמצאה לנו עילה לומר למשיב כי מעשים שעשה חורגים הם משדה הסבירות או מן המידתיות הראויה. אכן,

יכול היה המשיב לנקוט גם בדרכים אחרות להגן על החיים, אך לא נמצא לנו שהדרך שהלך בה נפלו בה פגם או סירכה". (ההדגשה הוספה)

79. נמצא, אפוא, כי בית משפט נכבד זה כבר פסק בעבר כי המפקד הצבאי מוסמך להטיל כתר סביב תא שטח באזור, ובכלל זה על העיר שכס וסביבתה, אם צרכי הביטחון מחייבים זאת, וזאת חרף הפגיעה הנגרמת לאוכלוסייה המקומית. אין צל של ספק, כי הנסיבות הביטחוניות שפורטו בתמצית לעיל, ביחס לעיר שכס וסביבתה, מחייבות את המפקד הצבאי לנקוט בצעדים ביטחוניים שונים, ובכלל זה הטלת כתר סביב מרחב זה.
80. לא למותר לציין, כי הנסיבות הביטחוניות השוררות כיום באזור יהודה ושומרון אינן פחות חמורות וקשות מהנסיבות הביטחוניות ששררו בעת מתן פסק הדין בפרשת עלאונה, ולכן אין הצדקה לשינוי ההלכה שנקבעה בפסק דין זה. אדרבא, על פי חוות דעתם של גורמי הביטחון, עם עליית ארגון החמא"ס לשלטון, ישנה אסקלציה במצב הביטחוני באזור בכלל, ובהתאם לכך עלייה בהתרעות הביטחוניות הרלוונטיות למרחב העיר שכס בפרט. בהתחשב בכך שהגבלות התנועה המוטלות כיום במסגרת הכתר על שכס הינן פחות דרסטיות מאלה שהוטלו בעת מתן פסק הדין בפרשת עלאונה, הרי שאין כל מקום היום לקבל את טענות העותרת, כי המדובר באמצעי בלתי-חוקי ובלתי-מידתי.
81. מהאמור לעיל עולה, כי גם אם הטלת הכתר על שכס וסביבתה, והטלת מגבלות תנועה שמשותנות מעת לעת בהתאם לצרכי הביטחון, מקשה על תושבי האזור, אין משמעות הדבר שיש לבטלן, שכן הרציונאל הביטחוני העומד בבסיסם שריר וקיים, ושלילת האפשרות מהמפקד הצבאי להשתמש באמצעים אלה עלולה לפגוע פגיעה קשה בביטחון.
82. המשיב סבור, כי בנסיבות העניין המיוחדות, ובמיוחד לאור המדיניות הנוכחית שנקבעה לאחרונה על-ידי מפקד פיקוד המרכז, מגבלות התנועה המוטלות במסגרת הכתר על שכס וסביבתה עומדות בכל שלושת מבחני-המשנה של מבחן המידתיות המהווה אבן בוחן מרכזי בענייננו.
- ראשית, קיים קשר רציונאלי וישיר בין הטלת מגבלות אלה לבין הצורך הביטחוני. כפי שפורט לעיל, הגבלת היציאה החופשית ממרחב הכתר מצמצמת בצורה משמעותית ביותר את אפשרותם של מחבלים לצאת משכס וסביבתה ליתר חלקי איו"ש במטרה לבצע פעולות חבלניות באזור ובישראל וכן את האפשרות להוציא אמצעי לחימה ממרחב זה החוצה.
- שנית, אין חלופה סבירה אחרת שתשיג את המטרה הביטחונית ההחלטית המושגת ע"י הטלת הכתר על העיר שכס וסביבתה.
- שלישית, בנסיבות הקיימות, מתקיימת בענייננו גם המידתיות במובן הצר, קרי התועלת הביטחונית הרבה בהטלת הכתר הינה מידתית ביחס לקשיים שנגרמים לתושבים המקומיים.

83. ודוק, כפי שנאמר לעיל, אין חולק כי הכתר על העיר שכס מביא להטלתן של מגבלות על התנועה החופשית של פלסטינים בשטח שהוא חלק מהאזור. זוהי תוצאה שאיננה קלה – על כך אין חולק – ומערכת הביטחון עושה את המיטב על מנת לצמצם הגבלות אלה ולתת מענה לצרכי האוכלוסייה. עם זאת, יש לזכור כי הטלת מגבלות התנועה שפורטו לעיל לצרכי ביטחון הינה צעד חוקי ומקובל בשטח הנתון לתפיסה לוחמתית, בפרט בעיצומו של עימות מזוין מול מחבלים הפועלים בקרב אוכלוסייה אזרחית, אשר כוונתם להביא להרג של אזרחים ישראלים חפים מפשע.

84. לסיכום, לדידנו, ההכבדה על חיי התושבים המתגוררים בשכס וסביבתה, הנלווית להטלת הכתר, שאין חולק עליה, הינה מידתית וסבירה ביחס לצורך הביטחוני הקונקרטי בו עסקינן, כפי שפורט לעיל, שמטרתו הצלת חיי אדם.

טענת העותרת כי מדובר בענישה קולקטיבית

85. העותרת טוענת, כי איסורי התנועה המוטלים על התושבים המקומיים, שרובם המכריע אינם חשודים בסיכון כלשהו לביטחון, עולים כדי הפרה של האיסור על ענישה קולקטיבית.

86. דין טענה זו להידחות. אכן, אין מחלוקת שכללי המשפט הבינלאומי המנהגי אוסרים על ענישה קולקטיבית. עם זאת, וכפי שפורט לעיל, הרי שאין מדובר, במקרה דנן, בענישה כלשהי כלל ועיקר, אלא בפעולות מנע ביטחוניות הננקטות מכוח סמכותו וחובתו של המפקד הצבאי להגן על כלל תושבי אזור יהודה והשומרון, כמו גם על מדינת ישראל ותושביה.

87. כפי שהקמת מחסומים וביצוע בידוק בטחוני סביב העיר שכס וסביבתה אינה אמצעי ענישה קולקטיבי, וטענות בעניין זה כבר הועלו ע"י העותרת בפרשת עלאונה ולא התקבלו, כך גם מגבלות התנועה המוטלות במסגרת כתר זה, מעת לעת, ובהתאם לנסיבות הביטחוניות המשתנות באזור, אינן מהוות ענישה קולקטיבית. הפגיעה אינה המטרה שבהטלת המגבלות, התכלית היא בטחונית והפגיעה היא נלווית לאמצעי הנקט. נשוב ונדגיש, כי הוחלט, כיום, שמגבלות תנועה על תושבים בין גילאים מסוימים יוטלו על בסיס מידע קונקרטי לפיו קיים מידע על מפגע המחפש לעשות דרכו אל מחוץ למרחב.

88. העותרת מבקשת ללמוד מהעובדה שמדובר בהגבלה גורפת, כי מדובר בסנקציות עונשיות-קולקטיביות, אולם אין כך הדבר.

89. קיימת אבחנה בין אלמנטים ביטחוניים-מניעתיים לבין אלמנטים עונשיים. על אבחנה זו עמד בית המשפט הנכבד במסגרת בג"ץ 1113/90 שוא נ' **מפקד כוחות צה"ל בחבל עזה**, פ"ד מד(4) 590, שם כוונה העתירה נגד עוצר אשר הוטל מדי לילה על חבל עזה. העותרים שם טענו, בין השאר, כי הטלת העוצר הנמשך מיועדת לשמש סנקציה, ולא להשגת מטרה זו מסורה הסמכות האמורה בידי המשיב. בית המשפט העליון קבע בפסק דינו באותה עתירה, שאילו היה מדובר בסנקציה, הדבר היה אסור.

עם זאת, בית המשפט העליון דחה את טענת העותרים לגופו של עניין, באומרו:

"אולם לא נראה לנו, כי ניתן ליישם עקרון זה על המקרה שלפנינו. כאן מצהיר בפנינו המשיב, ואין בפנינו עילה לפקפק בכנות הצהרתו, כי הוצאת צוי העוצר הנדונים והפעלתם דרושות כרגע להבטחת בטחון האזור ולקיום הסדר הציבורי בו. מתבקשים אנו איפוא להתערב בשיקול צבאי-אופרטיבי של הרשות המפקדת על בטחון האיזור, ובהתחשב בכל הנסיבות הרלבנטיות לענין, אין בפנינו עילה מספקת לעשות כן..." (ההדגשה הוספה).

90. העותרת ממשיכה וטוענת בעתירתה, כי אין המפקד הצבאי רשאי לפגוע בזכויותיו של אדם, אלא אם האדם המיועד מהווה, הוא כשלעצמו, סיכון לביטחון האזור. לחיזוק טיעון זה, העותרת טוענת כי מדובר למעשה בהגבלה המקבילה ל"תיחום מגורים" שניתן להטילו אך ורק על בסיס עילה אישית שנלווית לה בדיקה אינדיבידואלית. המשיב יטען, כי דינה של טענה זו להדחות.

91. כידוע, גורמי הביטחון נאלצים להתמודד עם איומים רבים משטח איו"ש המופנים כלפי אזרחי מדינת ישראל באשר הם. מצב הדברים הינו כזה שהמודיעין המצוי בידי גורמי הבטחון אינו מושלם ואין בידם "רשימה שמית" מלאה של פעילי טרור המסכנים את בטחונה של מדינת ישראל. לאור זאת, בית המשפט העליון אישר, בשורה ארוכה של פסקי דין, במגוון הקשרים שונים, אמצעים ביטחוניים שהמפקד הצבאי הפעיל, שיש בהם, מעצם טיבם, פגיעה נלווית בתושבי האזור, וגם אם חלק מן הנפגעים לא מהווים איום ביטחוני.

עניין זה עולה בצורה מובהקת, לדוגמא, במקרים של הטלת עוצר מטעמי בטחון. יפים לענייננו הדברים שנכתבו בפסה"ד בבג"ץ 854/03 **סולטאן נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה והשומרון**, תק-על 2003(2) 3483, שעסק בנושא הטלת עוצר מתמשך על אזור H2 בחברון, כדלקמן:

"אין ספק שלתושבי השכונות בחברון, שבהן נאלץ המשיב בחודשים האחרונים לצוות - פעם אחר פעם - על הטלת עוצר, אכן נגרם סבל רב. ואולם מן הפירוט שהובא בהודעות שהוגשו מטעמו, ביחס לאירועים ולנסיבות שבהם החליט המשיב להטיל עוצר, ומהחלטותיו החוזרות

ונשנות בדבר ביטולו של עוצר שהוטל, הגבלתו לשעות החשיכה בלבד, כמו גם לעניין קביעת הפסקות בעוצר כדי לאפשר לתושבים להצטייד במזון ובתרופות ולהיזקק לשירותים חיוניים, לא נובע, כלל ועיקר, שהמשיב השתמש בסמכותו להטיל עוצר בשירות-לב או באורח מופרז. אדרבה, מן העיון בפירוט העובדתי נקל להתרשם, כי המשיב מודע היטב לכך שהטלת עוצר מהווה אמצעי דרסטי, שאין להפעילו אלא בנסיבות שבהן הוא נדרש, באופן חיוני, להגנת חייהם של אזרחים וחיילים, לשמירת הביטחון ולסיכול פעילות טרוריסטית... למרבה הצער, בעקבות ביצוע פיגועים רצחניים חדשות לבקרים, שכל מבצעייהם יצאו מחברון, נאלץ המשיב - שוב ושוב - להחזיר על כנו את העוצר".

עוד ר' בג"ץ 7007/03 קואסמי ואח' נ' מפקד כוחות צה"ל ביהודה ושומרון, תק-על-2005(2), 594, שעניינו בסגירת חנויות של פלסטינים לשם הגנה על מתחם יהודי בתברון, בו קבע בית המשפט הנכבד כדלקמן:

"האמצעי שנבחר בסופו של דבר - סגירתן של תשע החנויות המצויות מתחת למתחם "בית הדסה" - אכן פוגע בעותרים שפרנסתם על חנויות אלה. מדובר באמצעי פוגעני כלפי המחזיקים בחנויות שבעבר התפרנסו מהן; אין ספק שכתוצאה מהחיכוך המתמיד עם האוכלוסיה היהודית במקום ומאמצעי הבטחון השונים הננקטים במשך שנים, נפגעו הם קשה, ונפגעה שיגרת חייהם כמו גם עיסוקם במסחר במקום, וכל זאת בהעדר טענה שהסיכון נובע מהם עצמם. אף על-פי-כן, לא ראינו כי יש בידינו עילה להתערב בהחלטתו של המפקד הצבאי" (ההדגשה הוספה).

ענין זה אף עולה במקרים של תפיסת מקרקעין לצורך הקמתה של גדר הבטחון, כמו גם במקרים אחרים של תפיסת מקרקעין לצרכים צבאיים.

ראו לדוגמא, פרשת בית סוריק, בנושא תפיסת מקרקעין לשם הקמת גדר הביטחון; בג"ץ 9593/04 מוראד נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון, תק-על-2006(2) 4362 בנושא סגירת שטחים חקלאיים להגנה על יישובים ישראלים באיו"ש; בג"ץ 9293/01 ברכה ואח' נ' שר הביטחון פ"ד נו(2), 509, בנושא סגירת שטח A בפני ישראלים.

92. במציאות הבטחונית השוררת, ישנם מקרים רבים בהם ניתן לטעון נגד פעולות עליהן החליט המפקד הצבאי מטעמים ביטחוניים, כי הן פוגעות באנשים שאינם עוסקים בטרור. דא עקא, התמודדותו של המפקד הצבאי עם הטרור הפועל בתוך ומתוך אוכלוסיה אזרחית, מחייבת נקיטת פעולות בטחוניות, אשר עלולות לפגוע בכלל תושבי האזור או בחלקים מהם.

93. לאור כל האמור לעיל, המשיב יטען, כי אין המדובר בענישה קולקטיבית אסורה, או ב"תיחום מגורים המוני", אלא באמצעי ביטחוני-מניעתי קלאסי, שמתחייב לדעת המפקד הצבאי כדי למנוע סיכון עתידי. אמצעים אלה הינם חוקיים וחיוניים מבחינה ביטחונית, וזאת למרות הפגיעה הנגרמת מנקיטת אמצעים אלה גם לאנשים אשר אינם מהווים סיכון ביטחוני בפני עצמם.

94. לבסוף, נשוב ונזכיר כי הטענות הנ"ל נטענו ע"י העותרת אף **בפרשת עלאוה**, שם כאמור נתקפה ע"י העותרת חוקיות הכתר על שכס וסביבתה. דא עקא, טענות אלה נדחו ע"י ביהמ"ש העליון, ולא נותר אלא לצטט את הדברים שנכתבו בעניין זה:

"שמענו את טיעוניהם של באי-כוח העותרים, ועם כל האמפתיה שנחוש כלפי העותרים - והרי כולם או, למיצער, רובם בוודאי לא חטאו - לא נמצאה לנו עילה לומר למשיב כי מעשים שעשה חורגים הם משדה הסבירות או מן המידתיות הראויה. אכן, יכול היה המשיב לנקוט גם בדרכים אחרות להגן על החיים, אך לא נמצא לנו שהדרך שהלך בה נפלו בה פגם או סירכה" (ההדגשה הוספה).

95. כפי שנפסק בשורה ארוכה של פסקי דין שעסקו באמצעים שונים בהם נקט המפקד הצבאי, המפקד הצבאי מוסמך, ואף מחויב, לנקוט באמצעים בטחוניים בכדי להגן על תושבי האזור, ולשם הגנה על מדינת ישראל ותושביה.

96. מוסיפה העותרת וטוענת כי פעולות המשיב מהוות למעשה תיחום מקום מגורים המוני, ודבר זה עומד בניגוד להוראות הדין הבינלאומי בנושא זה. המשיב יטען כי טענה זו דינה להדחות. סעיפים 41-43 ו-78 לאמנת ג'נבה הרביעית – אשר צוטטו על-ידי העותרת - עוסקים במה שמכונה "תיחום מקום מגורים" ומכוונים הם למציאות בה מוגבלת תנועתו של אדם ספציפי למקום ספציפי. ברי, כי סעיפים אלו אינם מכוונים למצבים של הגבלת תנועה אל ומחוץ לעיר אשר בה מצויים כלל השירותים הנדרשים לתושב (מוסדות רפואיים, מוסדות חינוך, בנקים, משרדי ממשל ועוד), מבלי שתוטל כל מגבלה על תנועה חופשית בתוך המרחב, ומבלי שתוטל כל מגבלה על הכנסת טובין לתוך המרחב. המשיב יטען, כי פרשנותה של העותרת כי על כל מגבלת תנועה חלים הכללים הנוגעים לתיחום מקום מגורים, הינה טענה מרחיקת לכת ואף עומדת בניגוד לסעיפים אחרים באמנת ג'נבה הרביעית, שלא צוטטו על-ידי העותרת (כגון סעיפים 17 ו-23 לאמנת ז'נבה הרביעית העוסקים במצבים של אוכלוסיה הנתונה בשטח נצור או מכותר).

97. בית המשפט הנכבד התייחס לעניין זה בפסק דינו בעתירה שהוגשה נגד המצור שהוטל על כנסיית המולד בבית לחם, אשר בו שהו גם אזרחים שאינם מעורבים בטרור, בג"ץ 3451/02 אלמדני נ' שר הביטחון פ"ד נו(3), 30, עמ' 34-35:

"שוכנענו כי בכל הנוגע לפלסטינים החמושים, אין כל הפרה של כללים אלה. עיקר תשומת ליבנו הופנתה לאזרחים הפלסטינים המצויים במתחם. אלה אינם חמושים, אינם אנשי שלטון, ואין כלפיהם כל טענה של קשר עם הטרור. כיצד ניתן להבטיח את זכותם של אלה? תשובתם של המשיבים הינה, כי אין הם מונעים מהאזרחים הפלסטינים לצאת את המתחם, ומעודדים אותם לצאת, תוך שמובטח להם כי לא יאונה להם כל רע. כנגד זאת טענו בפנינו העותרים, כי על פי המידע שבידם - מידע שמקורו, לטענתם, ממקורות ישראלים - הפלסטינים החמושים מונעים מאזרחים אלה מלצאת את המתחם, והדרך היחידה להבטיח מזון לאזרחים אלה הוא בהכנסת מזון בכמות מספקת למתחם הכנסיה. על כך משיבה המדינה, כי במתחם מצוי מזון בסיסי ועל כל פנים אין כל אפשרות להבטיח שהמזון הנוסף שיוכנס למתחם ישמש את האזרחים בלבד, וכי ברור הוא כי מזון נוסף זה ישמש גם את החמושים. מצב דברים זה הטריד אותנו. קיימנו (ביום 30.4.2002) תזכורת מיוחדת בעניין זה. שאלנו, כיצד ניתן להבטיח מזון נוסף לאזרחים שנותרו במתחם. שאלנו, אם המשיבים יהיו מוכנים לאפשר לאזרחים לצאת מהמתחם, לקבל אוכל ומזון, ולשוב למתחם. קיבלנו תשובה חיובית. בדומה לאנשי הכמורה, המוצאים מהכנסיה בענייני דת, והחוזרים לאחר מכן לכנסיה, כך יתאפשר לאזרחים הלא חמושים לצאת מהמתחם, לקבל מזון על פי צרכיהם מחוץ למתחם, ולאחר מכן לשוב לכנסיה. נראה לנו כי על רקע המציאות במתחם, בו מצויה באר המספקת כמות מסויימת של מים, ומצוי מזון, ולו מינימלי, ועל רקע נכונותם של המשיבים לספק מזון לאזרחים גם אם לא יעזבו את המתחם, מילאו המשיבים את חובתם על פי כללי המשפט הבינלאומי (ראו סעיף 23(א) לאמנת ג'נבה הרביעית, 1949 - Geneva Convention Relative to the protection of Civilian persons in Time of War (1949) ראו גם (A. Rogers. Law on the Battlefield 62 (1996) ; וכן ' דינשטיין, דיני מלחמה (1983) 140))."

מקל וחומר ניתן ללמוד לענייננו, שכן במקרה דנן, מטרופולין שכם מסוגל לספק את כל השירותים החיוניים נדרשים לתושבים ובנוסף המשיב מאפשר באופן שוטף הכנסתם ויציאתם של טובין אל ומתוך העיר שכם.

כמו-כן ר' עוד בג"ץ 1890/03 עיריית בית לחם ו-21 אח' נ' מדינת ישראל-משרד הבטחון, תק-על(1)2005, 1114, כדלקמן:

"חופש התנועה מוכר כזכות יסוד גם במשפט הבינלאומי. חופש התנועה הפנים-מדינתית מעוגן בשורה ארוכה של אמנות והכרזות בינלאומיות בדבר זכויות אדם (כך בין היתר, בסעיף 12 לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות (International

13 בסעיף (Covenant on Civil and Political Rights, 1966), בהכרזה האוניברסאלית על זכויות האדם (Universal Declaration of Human Rights, 1948), ובסעיף 2 לפרוטוקול הרביעי מ-1963 לאמנה האירופית בדבר זכויות אדם מ-1950) ונראה כי הוא מעוגן גם במשפט הבינלאומי המינהגי (ראו: זילברשץ הנ"ל, בע' 801-800). עם זאת, כמו חופש הפולחן וכמו כל החירויות כמעט, חופש התנועה אינו מוחלט, יחסי הוא, ויש לאזנו מול אינטרסים וזכויות אחרות. כך הוא במשפטנו החוקתי (ראו למשל: פרשת חורב הנ"ל, בע' 39, 181); וכך גם במשפט הבינלאומי בדבר זכויות האדם. כך, לשם דוגמא, נקבע בסעיף 12 לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות:

1. "Everyone lawfully within the territory of a State shall, within that territory, have the right to liberty of movement ...

...

3. The above-mentioned rights shall not be subject to any restrictions except those which are provided by law, are necessary to protect national security, public order (ordre public), public health or morals or the rights and freedoms of others, and are consistent with the other rights recognized in the present Covenant.

(וראו גם סעיף 4 לאותה אמנה לעניין האפשרות להגביל את הזכויות המנויות בה במצב חירום לאומי). ודוק, נוכח עמדות הצדדים בטיעוניהם לפנינו, איננו נדרשים לפסוק בשאלה האם ועד כמה חלים באזור יהודה ושומרון עקרונות המשפט החוקתי הישראלי והאמנות הבינלאומיות בדבר זכויות האדם (והשוו: בג"ץ 3239/02 מרעב נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון, פ"ד נז(2) 349, 364; בג"ץ 13/86 שאהין נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון, פ"ד מא(1) 197, 210-213). די שנאמר כי במסגרת חובתו של המפקד הצבאי להפעיל את שיקול דעתו בסבירות, עליו להביא בגדר שיקוליו גם את האינטרסים והזכויות של האוכלוסייה המקומית, לרבות את הצורך למזער את מידת הפגיעה בחופש התנועה שלה, ועל כך, כאמור, אין המשיבים חולקים.

98. המשיב יטען, כי לאור כל האמור, ומאחר שפעולות המשיב הינן פעולות מנע ביטחוניות הננקטות מכוח סמכותו וחובתו של המפקד הצבאי להגן על כלל תושבי אזור יהודה והשומרון, כמו גם על מדינת ישראל ותושביה, הרי שבפעולותיו של המשיב בענייננו, עולים בקנה אחד עם הוראות הדין הבינלאומי.

האבחנה שבין סעיפים 85 ו-86 ובין סעיף 88 לצו בדבר הוראות בטחון

99. טוענת העותרת כי מאחר והצו בדבר הוראות בטחון כולל סעיפים ספציפיים המסדירים הוצאת צווי הגבלה וצווי פיקוח לגבי אדם מסויים, רק כאשר יש לגבי אותו אדם מידע המצדיק נקיטה באמצעים אלו, הרי שמפקד האזור מחוייב לפעול אך ורק על פי סעיפים אלו, משמע, רק במקרה בו יש לגבי אדם מסוים חומר בטחוני שלילי, אזי ניתן להגביל את תנועתו.

המשיב יטען כי טענה זו דינה להדחות, וזאת ממספר טעמים.

100. ראשית, כמפורט לעיל, סמכותו של המשיב מעוגנת היטב, הן בהוראות סעיפים 88 ו-90 לצו בדבר הוראות בטחון, והן בפסיקותיו הרבות של בית משפט נכבד זה.

101. מעבר לכך, המשיב יטען, כי תכליותיו של סעיף 88, כמצוטט לעיל, ותכליות סעיפים 85 ו-86 שונות בתכלית, והסעיפים נועדו להתמודדות עם סיטואציות שונות בתכלית.

סעיפים 85 ו-86 לצו בדבר הוראות בטחון, מאפשרים למפקד הצבאי להגביל תנועתו של אדם ספציפי לגביו ישנו חומר בטחוני שלילי. זהו אמצעי נוסף במגוון אמצעים רחב שיש למפקד הצבאי לצורך מניעת סכנה עתידית מאדם מסוים (כך הדבר, בנוגע למעצרים מנהליים המבוססים רק על בסיס מידע בטחוני ספציפי). אכן, השימוש שנעשה בסעיפים אלה, נועד למקרים בהם יש בידי המשיב מידע ספציפי לגבי מאן דהוא, ואשר להערכת גורמי הבטחון ניתן לנטרל את הסכנה הנשקפת מאותו אדם על-ידי הוצאת צו הגבלה או צו פיקוח. כך למשל, **בפרשת עגורני**, שעניינו היה בתיחום מקום מגורים של תושבים מסוימים, הוצאו צווים של המפקד הצבאי מכוח סעיפים אלה.

102. לא כן סעיף 88 בשילוב סעיף 90 לצו בדבר הוראות בטחון. סעיף 88 מאפשר למפקד הצבאי להטיל מגבלות כלליות על תנועה בדרכים מסוימות, ובכלל זה להטיל מגבלות על "אדם ממין או מסוג מסוימים". סעיף זה נועד להתמודד - לא עם סכנה מאדם מסוים - אלא עם מצב בטחוני המחייב שליטה ובקרה של המפקד הצבאי על מנת למנוע פגיעה בבטחון האזור ומדינת ישראל.

103. ראציונאל זה בא לידי ביטוי אף בסעיף 89 לצו בדבר הוראות בטחון, שעניינו בהטלת עוצר.

104. לכאורה, אם טענות העותרת לעניין זה היו מתקבלות, לא ניתן היה אף להטיל עוצר, כיון שגם אמצעי זה הינו גורף ואינו מבוסס על בחינה פרטנית של כל אדם ואדם המוטל בעוצר. יתרה מזו, לדידה של העותרת גם אם המצב הבטחוני היה מחמיר עד מאוד אין למפקד הצבאי סמכות להטיל מגבלות תנועה גורפות. כך לדוגמא, לשיטת העותרת גם במצב בטחוני קשה, כדוגמת המצב הבטחוני שהיה בתקופת מבצע "חומת מגן", למפקד הצבאי אין כל סמכות להטיל מגבלות תנועה גורפות אלא רק להוציא צווים פרטניים המבוססים על מידע קונקרטי בעניינו של אדם מסוים.

פרשנות זו של העותרת אינה סבירה, והיא אף מנוגדת ללשונם הברורה של סעיפים 88 ו-90 לצו בדבר הוראות בטחון.

105. לאור האמור, המשיב יטען, כי עצם קיומו של מסלול המאפשר צווי הגבלה ופיקוח נגד אדם מסוים, אין בכך כדי ללמד על איסור השימוש בהטלת מגבלות תנועה באמצעות כתר.

התייחסות לטענות נוספות שעלו בעתירה

106. במסגרת עתירתה, טוענת העותרת שלל טענות רבות ומגוונות נגד פעולות המשיב. על רוב רובן של הטענות ניתן מענה במסגרת הרקע העובדתי שפורט בהרחבה. יחד עם זאת, וכדי לא להותיר טענות ללא מענה, נבקש להתייחס בתמצית לטענות נוספות שעלו בשולי הדברים.

107. לטענת העותרת, כאשר תושבים נתפסים כשהם מנסים לעקוף את מחסומי הכתר מוטלים עליהם "עונשים לא חוקיים". לשם המחשה, מצרפת העותרת תצהיר ובו מועלות טענות על ענישה לא חוקית מצד חיילים.

על אף שטענות אלה חורגות מגדר הסעדים המבוקשים בעתירה, נבקש להשיב עליהן, כדלקמן. ברי, כי חל איסור על הטלת עונשים בלתי חוקיים, כגון עיכוב לצרכי ענישה או שימוש באלימות, ולעניין זה קיימים נהלים ופקודות מפורשים. כן נציין, כי מעת לעת מוצאים לחיילי צה"ל חידודים לנהלים הנ"ל, אשר אוסרים במפורש על הטלת עונשים בלתי חוקיים על תושבי האזור, ובכלל זה אלה המנסים לעקוף את מחסומי הכתר. כל חריגה מנהלים אלה נבדקת באופן נקודתי ומטופלת ע"י הדרגים השונים בהתאם.

108. עוד טוענת העותרת, כי הגבלות התנועה מוטלות על תושבים, על פי הכתובת הרשומה שלהם במרשם האוכלוסין, המנוהל על-ידי המנהל האזרחי, וכי נתון זה, במיוחד בימים אלה, רחוק מלהיות מעודכן ולא משקף את המצב העובדתי לאשורו. זאת, משום שמאז

סוף שנת 2000 מערים המינהל האזרחי קשיים על שינוי כתובות של תושבי הגדה, ומשום שמאז ניתוק הקשרים בין המינהל האזרחי והמת"קים הפלסטינים, האפשרות לשינוי כתובת נשללה לחלוטין.

109. המשיב יטען, כי טענה זו אינה נכונה, בלשון המעטה. ראשית, מרשם האוכלוסין באזור מנוהל ע"י הרשות הפלסטינית ולא ע"י המנהל האזרחי כפי שנטען. שנית, ההגבלות המוטלות כיום על העתקת מקום המגורים באזור הינן ביחס למקומות מצומצמים (כגון מרחב התפר) ומכל מקום הגבלות אלה אינן נוגעות למרחב העיר שכם. שלישי, עותק מרשם האוכלוסין המנוהל ע"י המנהל האזרחי ממשיך להתעדכן, כעניין שבשגרה, דרך הרשות הפלסטינית שמעבירה לידי המנהל האזרחי עדכונים שוטפים, ובענין זה לא היה ניתוק בין הצדדים כפי הנטען ע"י העותרת.

110. באשר לטענת העותרת בעניין הוצאת צו כתוב, נזכיר כי בעקבות עבודת המטה שנערכה, הוחלט כי צו כאמור יוצא על ידי בעל הסמכות, ככל שניתן, עובר למועד ההחלטה על הטלת המגבלות, ובכל מקרה, בסמוך לאחר הטלת המגבלה. למעלה מן הצורך נטען, כי בנסיבות העניין, ההכרזה בדבר סגירת שטח (כתר) (אזור A), שעודנה בתוקף, הינה מקור חוקי ותקף לנקיטה באמצעי הביטחוני המדובר, לצד סמכותו של המפקד הצבאי, המעוגנת בתחיקת הביטחון, להורות אף בדרכים אחרות על נקיטה באמצעי זה. זאת ועוד, תחיקת הביטחון מסמיכה את המפקד הצבאי להורות על הטלת הגבלת תנועה באזור בכל דרך שייקבע, ולא דווקא באמצעות הוצאת צו כתוב (ראה סעיף 88 לצו בדבר הוראות ביטחון, שקובע כי ניתן להטיל הגבלות תנועה "בצו או על-ידי מתן הוראות או באופן אחר").

לסיכום

111. כפי שפורט בהרחבה לעיל, עמדת המשיב הינה כי ישנה סמכות למפקד הצבאי לנקוט באמצעי של הגבלה על התנועה של תושבים בתוך האזור, יתרה מזו, במקרה דנן, המשיב מפעיל את סמכותו באופן סביר ועל פי כללי המידתיות. לפיכך, עמדת המשיב הינה שהעותרת לא הצביעה על עילה להתערב בפעולות המשיב בעניין זה, על כן דינה של העתירה להדחות.

112. אכן חופש התנועה של התושבים נפגע, בתקופות מסוימות, אולם פגיעה זו הינה מחויבת, שכן היא נועדה לצורך הגנה ושמירה על חיי אדם. מעבר לחובתו של המפקד הצבאי לשמור על אורחות החיים של האוכלוסייה המקומית והסדר הציבורי באזור, הרי שחובתו העליונה היא להגן על חיי אזרחי מדינת ישראל ותושביה מאיומי הטרור הנשקפים מתוך האזור. במציאות הבטחונית השוררת כיום, לעיתים האמצעים הביטחוניים בהם נוקט המפקד הצבאי פוגעים באורח חייה של האוכלוסייה המקומית, אך אין לומר כי במקרה זה הפגיעה הינה בלתי מידתית.

113. לפיכך, יבקש המשיב מבית המשפט הנכבד לדחות את העתירה.
114. העובדות המפורטות בתגובה זו, נתמכות בתצהירו של אל"ם אמיר ברעם, מפקד חטיבת שומרון.

היום, י"ז טבת תשס"ז

07 ינואר 2007

אבינעם סגל-אלעד, עו"ד
עוזר לפרקליט המדינה

ערן אטינגר, עו"ד
סגן בכ"ל לפרקליט המדינה